



ОРГАН БЕЛАРУСКАІ НАДЦНАЛЬНА-ВІЗДОЛЬНАЙ ДУЧІ

№.5

Чэрвень 1948 г.

№.5

З В А Р О Т

БЕЛАРУСКАГА ЧАЦЛЯЖНАРА ЦЕНТРУ /БЧ/ - ДА
БЕЛАРУСКАЙ ЭМІГРАЦІІ

Мы, беларусы на ёміграцыі, зъўляемся навочымі съветчыкамі вялікіх гістарычных падзеяў, якія зъяўлявалі тыхасцьцю разыгрываючца ў цэлым сьвеце. Калі яшчэ нядайна многія палітычныя дэйціўкі заходніх демакратычных не выключалі магчымасцяў паразуменія з таталітарным усходам коштам хоць-бы вялікіх уступак на карысць апомнінга, то ўжо сіння гэтых ілюзіі поўнасцю разъвеіліся. Сяньня сталася лясны, што паміх демакратычным заходам і таталітарна-камуністычным усходам супольнае мовы быць ня можа.

Заходнія демакратычныя гаспадарствы, верныя ідэям вольнасці і сусветнай справядлівасці, прыкладаюць усе свае сілы дзеля адбудовы зынішчанай вайною Эўропы і іншых частак сьвету, наладжання нармальнага сужыцця народаў і падніцця іхнага матэрыяльнага дабраўту. Найвялікшыя натугі ў гэтym кірунку робяць Задзіночаныя Штаты Амерыкі, якія, пры помочы плану Маршала і іншых мерапрыемстваў, кладуць мадны фундамант для людзкага прагрэсу і трывалага міру ў сьвеце.

Зусім адваронна наступае маскоўскі бальшавізм. Уманаваўшыся ў выніку апомніе вайны ў сярэдня-усходній і паўдзённай Эўропе ды на Да-жёкім Усходзе, разбудаваўшы на ўсім сьвеце свае пятны калёны - камуністычныя партыі, ён съведама сабатуе і зрыве ўсе мерапрыемствы демакратычнага заходу, праводжаныя для агульнага добра ўсяго чалавечтва. Імкненіне маскоўскага бальшавізму, каб шляхам сусветнай камуністычнай революцыі, шляхам штурчна выкліканых супяречнасцяў і хасосу запанаваць над съветам, сіння, як іколі перад гэтym, сталася асабліва безагнідым і непаўстрыйным.

Усё гэта съветчыць аб тым, што съвет ужо канчальна і беспаўторна падзяліўся на два варожыя і ўзаemна сябе выключаючыя лагоры, паміх якімі ня можа ўжо быць ня толькі паразуменія і супрадаўніцтва, але

наагул абеды яны на даўжайшую мету разам існаваць на могуць. Сяньня не толькі адказныя дахрэйчыя мужы съвету, але і народныя масы здаюць сабе справу з таго, што съвет ідея да кіміччага новага катаклізу, адхіліць якога ніжкімі сіламі на ўласца.

Такое міжнароднае напружанье і кіміччасць новага сусьветнага канфлікту накладае на ўсіх нас, беларускіх палітычных эмігрантаў, на вычайна вялікія й адказныя абавязкі перад Бацькаўшчынай і Народам. Бортова здаць сабе справу з таго, што новы канфлікт у той ці іншай форме развязжа і настую нацыянальную проблему. А як яна будзе развязана, у вялікай і навет пераважаючай меры будзе залежыць ад нас самых, гета значыць ад таго, які мы прымем удзел у падзеях, што набліжаюцца, і ад таго, як мы да гэтых падзеяў і нашага ўдзелу ў іх прыгатуемся.

І даслі гетага сяньняні перыяд нашага часовага побыту на эміграцыі і павінен быць перыядам інтэйсунага і плянавага прыгатаўлення да актыўнай службы Бацькаўшчыне. Кожны беларускі эмігрант не павінен ані на часіну забывацца аб tym, што ягоным абавязкам ёсьць на толькі захаванье ягонага існаванья на чужыне да часу павароту на Бацькаўшчыну, але і перадусім годна рэпрэзентаваць свой народ на чужыне, пашыраць і пропагаваць ягоныя вызвольна-нацыянальныя ідэі, а як надыйдзе адпаведная часіна, цвёрда стаць у рады змагароў за ягонае вызваленьне.

Сяньня ўсё прамаўляе за tym, што нам побыт на чужыне зьяўляецца толькі часовым зьяўлішчам і што раней ці пазней мы на Бацькаўшчыну вернемся. Але вярнуўшыся, мы будзем змушаны перад народам, які сяньня крывавіца ў маскоўска-бальшавіцкай наўолі і вядзе ахвяране змаганье з акупантам, здаць справа здачу з таго, што мы, будучы на эміграцыі, зрабілі для ягонага вызваленія. І бяда tym, каторыя гэты час патрапілі на гарма, або, што горш, пасъвіцілі яго для справы нашых ворагаў супраць інтересаў беларускага народа.

Ціперашні момент вымагае ад нас у большай ступені, чымосьці камлі-небудзь, захаванье і пропагаванье чысьціні нашас нацыянальна-вызвольнае незалежніцкае ідэі і абароны як перад усякімі варожымі наступламі. Чым больш адказным зьяўляецца момент і чым бліжэй становіцца часіна нашага вызваленія, з tym большай сілай і назойлівасцю будуть дзеіць супраць нас усякія варожыя нам сілы, якія імкнутца да таго, каб у сваіх собскіх інтересах і надалей памяшаліць наш народ і колікам ягоных кріўдаў будаваць сін магутнасць і дабрабыт.

Гетыя варожыя сілы асабліва апошнім часам змабілізаваліся супраць нас і дзеіць на толькі адкрыта, але таксама й замаскавана, умешча пралязлчы ў нашы рады і выкарстоўваючы дзеі сваіх нізкіх метаў межы устойлівия ў нацыянальным сэнсе, злемаралізаваны і авантурыйч-

кыл адзінкі сярод беларусаў. Гэтых жыхаў, будучы да сучасе чухой агентуры, хітра й аблюдна прыкідваюцца прыцелімі беларускага народу, націхура макі ёсць тут сваі фальшивы патрыятызм, а ў супрауднісці сваі дэструкцыйны і дэмагагічны дзеянасцьцю імкнунца да разъбіцца адзінага беларускага нацыянальнага фронту, тармояць і разбуроць нашую пасытную творчую працу ды дэзарментуць масы беларускае эміграцыі з мэтай адпягнення іх ад актынае беларускае працы і змагання. І вось гэтых рэзегаты беларускага народу, узначаджэнні сяньни Радаславам Астроўскім і ягонай русыфікатарскай хлікай, можна зактывізваліся аполнім часам, стаўляючы ўсё на карту, абы толькі аслабіць наш незалежніцкі нацыянальна-вызвольны рух на эміграцыі і скампрамітаваць яго ў вачох заходніх демакратыяў. Для нікога не зьяўліяецца сакрэтам, што ўся гэтая акцыя служыць інтересам маскоўскага імперыялізму, у роўнай меры нацыяналістычнага, як і камуністычнага, і, зразумела, гэтым імперыялізмам зьяўліяецца выкліканая і ім кіраваная.

Гэтая праступная акцыя варожае дыверсыі сваім галоўным астрыём скіравана на супраць незалежніцкай ідеі беларускага народу і супраць тых арганізацыйных формаў беларускага жыцця, якія гэтую ідею реалізуюць і рэпрэзентуюць. Таму якраз галоўны ўдар скіраваны супраць Прэзыдента, Рады і Ураду Беларускай Народнай Рэспублікі, якія, маючы мандат ад Першага Усебеларускага Кангресу з 1917 г., зьяўляюцца адзінапраўнымі рэпрэзентантамі срабодна выяўленая волі беларускага народу і ягоных суворенных правосуд.

Вораг ведае, што робіць. Калі-б яму ўдалося разъбіць ці хоцьбы аслабіць і панізіць аўтарытэт і значэнне БНР у вочох беларускага народу і заходніх демакратыяў, гэтим самым ён пазбавіў-бы беларускі народ найвялікай апоры – ягонага законнага дзяржаўнага прадстаўніцтва, зь якім паважна ўжо лічацца чужыя ўрады і народы, і гэтым самим справу дзяржаўнасці Беларусі папхнуў-бы назад.

Вось чаму мы павінны за ўсякую дану бараніць павагу і аўтарытэт БНР перад варожымі атакамі, хоць і робленымі нясумлекнымі рукамі некаторых беларусаў, што запрадаліся чухой і варожай інтересам беларускага народу агентуры.

І вось чаму мы павінны весьці становіцца і бескампрамісовае змаганне за чысьціню беларускай незалежніцкай нацыянальна-вызвольнай ідеі і супраць усякага роду апартуністых, што ў інтересах ворага на шкоду беларускага народу гэтую съятую для нас ідею пляміць.

Замежны Сектар Беларускага Нацыянальнага Цэнтра /БНЦ/ заклікае ўсю беларускую эміграцыю глыбака ўсьведаміць сабе павагу і адказнасць сяньнянняга маманту і належна прыгатавацца да тых вялікіх і вырашальных падзеяў, надыход якіх ужо недзлёкі.

Беларускі Национальны Цэнтр, які стаіць на ідеалогічных пазырьскіх ініціятывах БНР і ў сяй аздайнасці ёсьць падпіллявакім сінім ортакам, заклікае усе беларускіе сміграцыі да цеснага згуртавання і пакісалідамі вакол Прэзідента, Рады і Ураду БНР, якіх звязуваючыя вогнём народу паклікіны да таго, каб сяйнія репрезентаваць наўмык інтэрэсі перад съветам, а ў ваднаведны момант павесыці ўсіх-нас на змаганье за адбудову вольнага і незалежнага беларускага гаспадарства.

Цык яхай жыве Вольная Непадзельная і Невалежная Беларусь!

Няхай жыве Рада і Урад Беларускай Народнай Рэспублікі!

Няхай жыве Прэзідэнт БНР Міхалай Абрамчык, адзінапраўны рэпрэзентант суворых праву беларускага народу!

Прэзідым
Беларускага Национальнага Цэнтра

Гасподা, 5 чэрвеня 1948 г.

Язэп Каранеўскі

ЗА ПЕРАБУДОВУ МІЖНАЦІНАЛЬНЫХ УЗАЕМАДАШНЕСТВУ

У палітычных канцепцыях паняволеных бальшавізмам народаў зрадзіліся, як ведама, перакананне, што ў змаганьні з бальшавізмам треба ёсьці ўсім гэтым народам супольным і скаардынаваным фронтом і што посьле перамогі над бальшавізмам і распадзеце рабескага імперыі на паасобныя нацыянальныя гаспадарствы павінен паўстать на дабравольных асновах трывалы й арганічна сіментаваны блёк гэтых народаў, які мог бы паспяхова пропістоіць перад акружаючымі яго агресарамі - Расей і Усходу і Німеччынай з Захаду. Канкрэтным і наяўным вынужленнем гэтых патребаў ёсьць паўстаныне целага раду міжнацыянальных антыбальшавіцкіх арганізацый, як Антыбальшавіцкі Блёк Народаў, Інтернацыянал Славоды, Праметэўская Ліга Атлантычнай Хартыі "Праметей", якія нядайна задаіночлісі ў вадку каардынуючу арганізацыю - Антыбальшавіцкую Лігу Аслабанення Народаў /АЛАН/, ды напасьледак "Інтермарыю" /Міжмер'е/, якое працуе зусім асобна. Кожна з гэтых арганізацый па свому імкненца да реалізацыі гэтага вялікага супольнага пляну.

Гэтых канцепцыі супольнага і скаардынаванага змаганьня з бальшавізмам і будучага дзяржавага задаіночаньня вызваленых спад бальшавіцкае няволі народаў на ёсьць звязвічам ані прыпадковым, ані не абумоўленым гістарычнай канечнасцю. Гэтую канцепцыю зрадзіла сама жыцьцё і тыя неадменныя патрабы, якія ўсаі сваіх величы сталіць сініяя перад намі. Асноўныя прычыны, што змушаюць паасобных народы да супольнага змаганьня і ўсьведамленыя канечнасці пабудовы паўсталымі ў бу́хчыні на развалинах бальшавіцкага Расей гаспадарствамі супольнага міжгаспадарстваўскага ді панадгаспадарстваўскага арганізму, зводзяцца да трох наступных:

I. Сучасны бальшавізм праdstаўляе сабою вялізарную сусъветную сілуперамагчы якую адно толькі при помачы воінавай мілітарнай інтер-

вениції немагчима. А онкоунай перадумовай замінченням бальшавізму єсть национальна революция народу, панівних соків і загрозах бальшавізму. Недавательванье у будким воєнним канфідіуме розі трейце сім, яку творець панівленням бальшавізмом народу, ніколі не перехіді тоді переногі на бок демократизму, як геть вимо на паказахі съвєхти падзеі апомажи суєветткай вайки. Гету прауду пельмі добра разуменьць усе падсавенкілі народы, разуменьць же такожа бальшавікі, але недастаткова же разуменьць лише толькі заходніх демократікі, які є сілу канечнесьці становища галоўмы і партнерах будучага вісінага імпера.

Пасьляковасьць і ўдача національных революцій будзе залежыць у першу чаргу ад таго, на колкі "се падсавенкілі народы" зможуть узесця супрадоўніца, каардинація у супольнім змаганні свое антібальшавіцкіх сілі ды візбудуница ціх сібліх неправуменных ды юзаючых імперацістичных тэнденцій.

Мк вось гэтая незаварочная канечнесьць каардинацыі антібальшавіцкіх сілаў і супольнага, згоднага, пачодзя адзінага паму праведзавага змагання і земління і ёсьць адной із прычынаў, якіх ѿ сінія выклікала патребу па становіні міжнаціональных візводных антібальшавіцкіх арганізацій і ўсеага супрадоўніцтва належахі да іх народу.

2. Перамога над бальшавізмам і паўстаньне на разладках савецкага Расей національных гаспадарстваў - гэта яшчэ не ўсё. Гэта толькі першы, хоць можа найважнейшы этап у реалізаціі візвольна-національных ідеяў наших вожлюбных народу. Наступны - і канчаткыні этапам будзе стварэнне такой структурм гаспадарстваўскіх узаемадаўчынніку, каб гэтые гаспадарствы змаглі ўтрыманца і на стацца ахвірамі новых агресіяў. Хоць-бы бальшавізм быў зьнічным і Расей была ахеунута да ёніх стаграфічных меахаў, якія гэта будзе ліна і на длій прадстаўліць не малую ў сьвеце сілу і ніколі на вірачыца імперацістичных імкненняў у дачыненьні да суседніх ей народу. Імперацізм і Расей - гэта паніцьці неразъдзельныя. На працягу цэлых стагодзьдзяў разывіцьцё расейскага народу праходзіла пад знакамі нікоді незаспакоенага імперацізму, і імперацістичны імкнені ўзыдуўніца і сінія арганічай рысай псыхалёгіі расейскага народу. І таксама будучая посьлебальшавіцкая Расей не будзе і як можа быць не імперацістичнай прыкамоі ў дачыненьні да народу, якія доўгі час былі аб'ектам ёйнага панівлення. Найленітым гэтага доказам на сінія можа быць палітычная тэнденцыя сініягініх антібальшавіцкіх расейскіх палітичных партыі, якія даюць шукаты образ таге Расей, якія мае паўстанець посьле зьнічэння бальшавізму. Вось-ка "се без пайменія візлюченныя гэтыя партыі, пачынаючы ад макархісткіх, церас пайсільнейшую зь іх партыі расейскіх салідаристкіх /ІІС/ і канчаткы рознага роду левыні партыямі, цэлірда стаць на грунде расейлага імперацізму, на грунце затрыманых тэрторыяльных заважанняў на толькі царству, але і бальшавікоў. Не толькі не вызнаюць яны права на гаспадарствавую незалежнасць падсавенкіх народу, але й не ўважаюць іх за дыричноў народы, залічачы іх безагаворочна да г.зв. "расейскае цэнтру" зусім таксама, як робяць гэта і бальшавікі, што імкнунца в цэлісізаціі нарэсейскіх народу СССР птучна стварыць на расейскай національнай базе г.зв. "савецкую націю". Такім чынам думаць, што посьлебальшавіцкая Расей пазабудзіца захопнікіх імкненняў у дачыненьні да суседніх ей народу з'яніллена і чым-нібудзь, як блізарукай паічесцю і палітичным самабіманем,

7 будаванні пляни ю будучыню нельга таксама выклікаць і неблізинекі з боку Німеччыны, хоць гэтая неблізинка ёсьць значна меншая і на бліжэйшы час неактуальная. Якія глядзячы аднам на тое, што Німеччына сінія разъбіта і ёйні вісіні патешнія зънічані, то ёйнае гэ-западнічнае палаженне і жыцьцёўкі здольнасці пішчага народу не выклікаюць нагчынасці, што яны значна хутчей, чымосьці на першы падлед гэта выдаєца, адродзіца зь сініягага западу і будзе мукальні спрэвочным плянам "хебэнсаўту" на ўсходзе Еўропы.

І як-бы не разъїздівши палітичну падзеі у надсавецькій будущості, як-бы ця була розв'язана проблема сяреди-усходній Єуропи і падсавецької Азії, то аднак факти астаненца фоктам: - народы, заселюючи геты територы, зафіксували знаходзенца ў кляштох паміж Расей і Нішеччанай, які сваіх претензій і націску на геты тэртыоры ніколі не зразуждали. Цык лоша, што толькі моністы, на трывалых асновах пабудаваны блёк гаспадарстваў можа ўтримаць ў такім палажэнні і навет проціўдзеіць расейскім або німенскім, ці навет расейска-німенскім плянам агресні. Г наадварта. Пасобны гаспадарствы, не звязаны ў адну гаспадарстваўскую суцэльнасць, ходы-бы між імі і ци было навет узаемной варожасці, заго дашускаць амаль немагчымі, гэтая ролі выкананыя які могуць.

3. Не зьяўляючыся таксама сакрэтам, што яе усяго съвету посьле по вага ваеннаага канфлікту ў першу чаргу будучы вырасць Задзвінчаным Штатам Амерыкі. Амерыканская палітичная думка ўжо сільныя на двузначна выска заеца за тым, што калі трэйце сусъветнае вайны адхіліць нельга і калі яна мае разней ці пазней начинца, то коткам яе мусіць быць акуплены доўгатрывалы сусъветны мір. Таму ўжо сільныя Задзвінчаным Штатам Амерыкі альянсу ў ініцыятарамі арганізаціі з пасобных народаў і гаспадарстваў вялікіх міждзяржаўных блёкаў, якія гарантавалі-б доўгатрывалы мір і паспяхова проціўдзеіць-б кожнай магчымай агресіі. Геты кірунак амерыканской замежнай палітыкі блеспречна адаб'еца і на лёсе сяредня-усходній Єуропы, якак прадстаўляе сабою целую мазаіку большых і меншых, ды навет і зусім малых народаў. Амерыка ў кіякім выпадку на будзе глядзець абыкава на такое раздрабленыне гэтая часыці Єуропы, якое заўсёды можа быць прычынаю новых канфліктаў. Палітичная раўнавага ў Ёўропе можа быць даслігнута толькі шляхам стварення вялікага, на мінных падставах змонтаванага блёку гаспадарстваў ці якой-небудзь іншай міжгаспадарстваўской канцепцыі.

З усяго гэтага бачым, што пас্থаваныне рознага роду міжнацыянальных арганізацый дзея якардынаваныя змаганьня супраць бальшавізму, як і плянаваныя і распрацоўваныя будучых міжгаспадарстваўских канцепцій на ўсходзе Ёўропы і ў падсавецкай Азіі ёсьць зъявілчам вельмі актуальнымі, адказуючым патребам сяньняшняга дня і змаганьнем недалёкае будучыні. Гета ёсьць неабходнай і, здаецца, адзінай найбольш реальнай перадумовай поўнага і трывалага ажыццяўлення ў будучым венным канфлікце нацыянальна-вызвольных ідеяў паняволеных бальшавізмам народаў.

Аднак у гэтых плянаваныя будучых узаемадачыненняў яшча далёка на ўсё робіцца, што ў гэтай галіне рабіць траба й неабходна. Паколькі шэгатыны бок справы - супольнае змаганьне з бальшавізмам - це выхікае ў нікога засыярогаў, інолькі назытыўныя праблемы, якія мусіць ажыццяўляцца посьле зънічэння бальшавізму, паза межы плянаваныя і агульных декларацый пакуль што які выходзіць. Плянаваныя й задеклароўваныя тэарэтычныя канцепцыі часта распілаваюцца ў сферы абстракцыі і знаходзяць зельмі слабае адбіцце ў практычных узаемадачыненнях паміж гетымі народамі.

Усе ўспомненныя міжнацыянальныя антибальшавіцкія арганізацыі, як асноўны прынцып сяньняшняга міжнацыянальнага супрацоўніцтва і будучых гаспадарстваўскіх сувязяў, высуваюць прызнаньне кожнаму народу роўнага права на гаспадарстваўскую незалежнасць у ягоных ест-награфічных межах. Але на практыцы гэтая прыгожая ідея разъబіраецца аб реалічнае разумечыне нацыянальных проблемаў, якое базуецца на традыцыйным павінізвіме і імперыялізме адных народаў у да-чыненіі да іншых. За прыкладамі далёка хадзіць які трэба, іх мы знайдзем достатковы ў да-чыненіях нашых суседзяў да беларускага народу.

Гэтак ініцыятары і прагагатары "Інтэрмаркім" - наякі шумка: задеклароўваюць .. у рамах гэтая організацыі гаспадарстваўскую незалеж-насць народам паміж Адриятычным, Балтыскім і Чорным морам, у тым хі-

хіку і нам, беларусам. Але халі прыходзіцца на гэтую тему гаварыць конкретна, то тых-ж самыя польскія колы, прауда, вынімачь права Беларусі на гаспадарстваўскую незалежнасць, толькі што гэта будучасе беларускае гаспадарства яны хаделі-б бачыць... аж за ўход ад рынакаў мякі /!/. Не гаворачы ўже аб юндеках, якія наагул беларусаў на съвёце не заўажаюць і гаворачь аб непасрэдным суседстве з расейшчынай, але і польскія колы з пад знаку Міхморт'я як могуць выобразіць сабе будчай Польшчы бяз "Красув Входных" і бяз Вільні і Львова.

Ані чуць як меншыя зьяўляюцца апетыты летувісці на нашу тэрыторыю і навет на гістарычную мінуўшчыну беларускага народу. Мала таго, што задаіночакае беларускае гаспадарства - Вілікое Княства Літоўскае, маленькай складовай часткай якога была і сяньнішняя Летувія, якія прысабечваюць у сваю выключную собокасьць, як летувісце гаспадарства, мала таго, што Вільню, паложаную на чыста беларускай этнографічнай тэрыторыі, яны лічады чиста летувіскім горадам і да гэтага быцца сваёй гістарычнай стадіяй, але навет сяньнішняі мяжы этнографічнай Летувіі у сваіх пропагандовых картах яны расцягваюць аж да Маладечна, тады, халі гэты беларускі горад айдалены ад этнографічнай летувіскай тэрыторыі па простай лініі на менш і на больш, як роўна на 130 кіламетраў.

Напасыльдак справа з украінцамі. З гэтым народам дужыць нас доўгі перыяд супольнага навальніцтва і супольнага змагання за сваё нацыянальныя права. Два гэтыя народы зблізіліся ў ўзаемным супрацоўніцтве як у недалёкай мінуўшчыне, так і сённяні. Але гэтае збліженыне усім не перакіджае украінцам усюды, дзе толькі магчыма, маніфеставаць сваё беспадстаўніцтва прэтэнсіі на шырокую паласу беларускай этнографічнай тэрыторыі на паўдні нашае Бацькаўшчыны ды бесцерамонна прысабечваць выключна нашія гістарычныя культурныя даслідненіі. Ни толькі ў галіне папулярнае пропаганды старую беларускую мову Вілікага Княства Літоўскага ўважаюць яны ўкраінскай мовай, а першага беларускага друкара і выдатнага гуманістага пачатку XVI ст., доктара Пранціша Скарныку з Полацку залічаюць да ўкраінскіх культурных дзеячоў, але аб гэтым шырака пішацца ўсіх амаль падручніках для ўкраінскіх пачатковых і сярэдніх школаў і аб гэтым гаворады, не чираванеічы навет, з універсітэцкіх катэдраў некаторыя ўкраінскія прафесары.

Тут падана толькі некалькі конкретных прыкладаў з узаемадачыненінку да беларускага народу з боку нашых непасрэдных суседзіў, прыкладаў, якія груба цяречанцы усім прыгожым деклірацыям і маніфестамі успомненых міжнацыянальных арганізацій, скірамі каторых зьяўляюцца якраз тут пералічаны народы. Але беларусы якраз не зьяўляюцца тут цікавым выключэннем, бо такія самыя захопніцкія тэндэнцыі мы бачым і ў іншых народаў. Доўшыць прыгледзеца да ўзаемадачыненінку польскай і украінцаў, украінцаў і славакаў, чехаў і славакаў, украінцаў і казакаў, сербаў і баўгарцаў, сербаў і харватаў, румынаў і мадяраў, грузінаў і паўночных каўкасаў і г.д. і г.д., каб пераханаци, што справа не працістаўлеца такой ідеальнай, як гэта насьветліваеца ў праGRAMOвых і пропагандowych публікаціях гэтых арганізацій.

Паданных тут факты зьяўляюцца важней напікай для тых палітычных дзеянікаў, якія апрацавалі прыгожы праект будучага гаспадарстваўскага сужыцця нашых народаў, але не змаглі дагэтуль зрабіцца на цывільную адвару, каб гэты праект шыбра реалізаваць як толькі ў сферы теорыі, але і ў шырокім практычным жыцці. Гэта гаворыць за тым, што роўналежна із тэарэтычнымі разражаньнямі і агульнымі дэклірацыямі аб будчай гаспадарстваўской структуры паняволеных сяньня большашчынам народу павінна адбыцца грунтоўная перабудова нацыянальных узаемадачыненінку паміж гэтымі народамі ў кірунку як найболы шырага ўзаемнага даверу. Такая перабудова можа быць даслінутая толькі шляхам радыкальнага пераўгадавання ўсяго грамадзянства і разьвіцьця ў ім пачуцьця нацыянальной справядлівасці і пашаки прыродных правоў

жыллага іншага народу, як і розных себою. Гімнустыя да хвараный копад канцэпцыі міжнародных усемядучыненныя, выхідчай і бабусідзкай ходымі абстрактнамі палітычнага жыцьця і нацыянальных інтэресамі зацікавленых народаў, гэссе звестыло на адлагу і становішча адкінуць усе статы палітычных категорій, якія на сініх ухо вымушаюць перастарельмі і пляврьгоднымі.

На треба й дамавань, што гэтая задача ваданне як ёсьць лёгкім. Яно сінагае многа часу, добрас волі і систэматичнае працы, каб перауладаць усё грамадзянства ў духу новых патребаў, якія ставіцца перад намі савременныя жыцьцё і скіх сінагае недалёкая будучыня. Аднак гэтая задача не збліллецца да крайнасці неабходнага. Без ягоіага дасягнення фое прыгожае творыя аб будучым гаспадарстваўскім сук্ষынамі і суірацоўніцтве народу астанецца толькі теорый, часовы і канстытуцыйны зьяўлічам без конкретнага і трывалага зместу.

Мы беларусы закрунулі гэту далікатную тэму якраз таму, што збліжаемся энтузіастычнымі прыхільнікамі як найбольш інтенсіўнага міжнароднага суірацоўніцтва як сінага, так і ў будучыні - у рамах суполкай тей ці іншай міжгаспадарстваўскай канцэпцыі, уважаючы яе за адзіны реальны шлях да звдзеісьменення вызвольна-нацыянальных ідеяў усіх панявленых народаў. Мы толькі хочам глянуць на справу так, якія яна ёсьць, і лёгальная заліць, што ўсе гэтые канцэпцыі будучых міжгаспадарстваўскіх сувязяў павінны стацца дасягненнем усіх зацікаўленых народаў, а не служыць толькі інтэресам адных коптам іншых.

Пры ўсім гэтым ня можна забывацца і яшчэ аднай акадычнасці. Захоўнія демакраты, а ў тым ліку і Задзіночныя Штаты Амерыкі яшчэ не сказалі свайго апошняга слова аб tym, ці яны будуть паддзерхываць праект адзінай і непадзельнай будучай Расей, праагаваны ўсімі расейскімі эміграцыйнымі коламі, перадусім Керзіскім, ці прыхільца да канцэпцыі распадзелу расейскага імперыі на паасобныя нацыянальныя гаспадарствы. Хоць гэтая апошняя канцэпцыя становіцца што раз больш папулярнай, аднак і першая яшчэ станоўка не адкідаецца. Каторая з гэтых канцэпцыяў у канчальным выніку пераможа, многа будзе залежыць ад нас самих, г.зн. ад таго, на колькі мы патрапім выказаць умеласці, палітычнага разуму і добрае волі.

Усамынны сваркі і непараразуменны паасобных народаў ня змогуць заваяваць сабе сімпаты і даверу тых, што будуть паотанаўляць аб будучым лёсе свету. Гэтые сімпаты і прыхільнасць мы здабудзем толькі тады, калі ўжо сінага мы самі шляхам разумнага, адпаведнага прыродным патребам кожнага народа, унармаваныя будучага міжгаспадарстваўскага нашага сужыцця загарантуюць у ўсходній частцы ўсходнейскага кантыненту трывалы мір і згоднае суірацоўніцтва народаў.

+++++§§§§□§§§§+++++

Алесь Крыга

ЧТО СТВОРЫЦЬ ТРЕЙЦЮ СІЛУ?

У ольманскім палітычным змаганьні намік заходніх-демократичним і южній-камуністичним съветам зарысаваецца паконная ролі гетыре сілі, якую твораць панявленых бальшавізмам народы. Гетая іхнай ролі значна падвільщыца і бясспречна отакенца адным в перамальных фактараў у будучым пасленні ханфілце намік гетымі дэтих съветамі. Уся наўежшая гісторыя і съвязы надаеі апошній сусъветнай війны пераканальна вучачь, што адно толькі пляхам вонкавае пасленне інтэрвенцыі немагчыма перамагчы расейскую імперию з глыбінча на яе неабожжную тэрыторыю, хліматычны ўмовы і іншыя асаблівасці гетай юосты часткі замной куі. Гетая перамога можа быць пасынкова дасягнутая толькі пляхам реўнаж-мага судзейных вонкавае інтэрвенцыі і нацыянальных рэвалюцый народаў, панявленых бальшавіцкай Расей.

Геты супольны фронт змаганьня за зынічныя бальшавізму ўсе існуе і прадугледжуе інтенсіўную дзеянасць на толькі ў сферы тэорыі і пропаганды спас ідеі, але і ў галіне збройнага змаганьня з бальшавізмам на падсарецкай тэрыторыі. Яго твораць усе нерасейскія народы, панявлены сінія бальшавізмам. Расейцы-ж да гетага супольнага антыбальшавіцкага фронту, як ведама, не прыступілі з тае простое прычыны, што ўсе яны, без разніцы палітычных перакананьняў, з фанатычнай упорыстасці стаяць на пасыпах "едінай і недзелімой" і на хочудзе ды, зразумела, і на могуць бліжавацца з тымі народамі, якіх змаганьца з бальшавізмам не для інтэрсаў новага расейскага імперыялізму, але за зынічные бальшавізму і распадзел расейскае імперыі на паасобныя нацыянальныя гаспадарствы.

Дзеялі гетага расейскія палітычныя дзеянікі высоўваюць собскую канцепцыю гетае трэйце сілы, якую маюць стварыць расейцы. Пры гетым пад назовам расейцаў яны разумеюць і ўсе іншыя падсарецкія народы, якія ад даўжэйшага часу ўваходаілі ў склад расейскага імперыі і сінія — на іх думку — твораць з этнічна расейскім /паводле іхнае терміналёгіі "рускім"/ народам адно целае на толькі ў гісторычным, але і ў псыхалагічным і культурным сэнсе.

Перад намі выступае тады ўра ўсей сваей вастрыні пытанье: кто іменна, ці расейцы із сваей бязглаздай тэорыяй "расейскае нацыі", ці панявленых бальшавіцкай Расей нерасейскія народы, здольнымі зьяўляюцца стварыць гетую трэйцу сілу, якая ў змаганьні з бальшавізмам і ў перамозе над ім адыграе рамашную ролю?

Даць адказ на гетае актуальнае пытанье і зьяўлjenца заданьнем гетага артыкулу.

Нацыянальна-расейскі характар бальшавізму

"СССР — гета не Расея". Такі лёзунг пастаўіла сінія расейская зімграцыя і стараецца яго як мага папулярызаваць перад заходнім съветам. Калі-ж заходнія палітычныя колы ў гетым мосна сумліваюцца, а прычамсі не высказваюцца мыней на гетую тему, то аўтары і вызначальнікі гетага лёзунгу павалі такую вялікую пропагандовую кампанію за яго, што грамадскія навет, што калі заходнія демакраты на будуть апірацца на расейцаў, а станутъ на плях разьдзелу расейскага імперыі на нацыянальныя гаспадарствы, то ў вайне з бальшавізмам расейскі народ стане па старане апонялага і ў выніку гетага пераможа бальшавізм на ўсім съвеце.

Для большага падтрымання гэтае тэорыі расейскія палітычныя колы высоўваюць другую, на менш наўную і прымітывную. Яна выдаждана ў

програмовим артикуже расейських салідарностях "Три задачи", надрукованым у іхнім органе "Посев" за 8.2.48 р., дзе, між іншага, гаворыцца: "Нірны вихад з памежыння, што стварылася, заключаючы ў выніку нацизму нае рэвалюціі сіламі расейскага народу і лго арганізацій апазынны... У Расеі ёсьць дастатковы перадуморы для насыпнання рэвалюційнай сутушы, расейская арганізація апазынных іонуа і здольна будзе на сябе ажыцьцільне рэвалюцыі".

Ну, гэтага дык ужо за інда. У гэтых словамі хіба-ж ні верадъ і іншіх аўтараў, а пунчані інші ў съвет выключна для праагандных метаў.

Але зб гетім пазней, Ціпер-жа мусім коротка спыніцца над пытаннем, ці бальшавізм і Расеі - гета іншыя і супротылеглыя, ці адно покрываюцца з другім і ў якой мери?

"Камунізм - гета афвернуты царыцем". Гэткімі словамі схаректарызаў камунізм у наядайскай сваёй прамове Этлі. І ў запрауды, каб адным словамі схаректарызаць камунізм, ці іншы бальшавізм, нольга падбрасць больш аспекцічнага слова, як гэтас, якое ўжоу стыльшні прэм'ер-міністру Бялікабрытакі.

Сліншы ўжо доказана аб'ектыўныі доследомі, што бальшавізм у сваёй аснове з'яўляецца ў вялікай меры расейскімі творамі і вынівсе з нацыянальных асаблівасціў расейскага народу і ягнае паспадарствайскіе традыціі. З'біць гэтас пъверджанье, лбо ходы іменішынэ ягоную праудаісціцца як можа і той факт, што теарэтычныі асновы камунізму былі пакладзены Марком і Энгельсам, зусім не расейцамі. Але трэба ведаць, што спадчына навукі гэтых двух філёзафоў, перанесеная на на расейскі грунт, у сваім практычным ажыцьцільныі страділа бадай усе свае першапачатковыя асновы, а перародзілася, ці правільней выразілася ў зусім іншы твор, важнейшыя асаблівасці асаблівасці якога базуюцца нацыянальных элементах расейцаў і Расеі.

Гэтак безаглідны бальшавіцкі таталітарызм і ўсе асноўныі ягоны асаблівасці з'яўляюцца на чым іншым, як удасканленым деспатызмам расейскіх цароў, які ў сваю часу быў унасьледавашы ад мангольскіх ханаў і наогул ад мангольска-татарскіх традыцій расейскага народу. Дзе-ся-ж гэтага деспатызм і таталітарнал система праказвалі і адказвають польскімі саснаўной масы расейскага народу, для якога прынцыпіи демократызму з'яўляюцца з'яўлішчам у вялікай меры чужім і часта незрозумелым.

Гэтак сама слагутася бальшавіцкае НКВД, якое на мела і на мae сабе роўных у ніводнай іншай таталітарна-паліцыйнай сістэме, знаходаіць свае першазоры ў апрычніце Івана Грознага і потым у царской ахраны. Шырока разыўітая сістэма шпільнаму праявілася ў Расеі ўжо тады, калі была яшчэ сяюль пісьдомай у іншых гаспадарствах Еўропы.

Ды напасьледак і сістэма кайгаснага ладу ни была чымсьці чужым і не-спадзелівым для широкіх масаў расейскага склінства, практикаваўшага ў многіх месцаў расеі яшчэ да рэвалюцыі сістэму "абичынае" гаспадаркі. І тому калектывізацыі ў Расеі на выклікала масавага і стыхійнага супраціўлення. Інакі было на Беларусі, Украіне, Каўказу, на Закаўказзі і ў Туркестане, дзе дайшло да масавых сяянскіх бунтаў, якіх треба было ліквідаваць при помочы крываага тэрору НКВД і асніжак цэлых шільёнаў сялян у Сібір.

Уся гісторыя Расеі з'яўляецца адначасова гісторыя расейскага імперыялізму. Далекуючы іму Расеі, з маленькага Маскоўскага княства, якое ў свой час не здыгрывала памежнайной ролі імрет у ўсходній частцы Еўропы, паступова, але пасыльдоўна, пляхам збройных захватыў, вырасла ў найблікнешую ў съвеце гаспадарства, што абымае сіньня адну постую частку съвету. І зось гэты інколі незаснаженны імперыялізм да бальшавіцкае Расеі, накіраваны на памялічэнне сваёй тэрыторыі контам іншых народоў, выступае сяняншні ў яшчэ больш дынамічнай форме ў імперыялістычных імкненнях бальшавіцкае Расеі.

Гэта толькі найболыкі тэхнічны мінізанты, што съветчань аз расейскі нацыянальным харктырь бальшавізму і аб тым, што ён за тое абсолютна яе мас нічога супольнага зь нерасейскімі народамі, якім суліла алае долі стацца нешчаслыымі ахвяромі расейскага імперыялізму. На яку толькі асаблівасць бальшавізму ни глянуць, то сіны пертаузор мы знаходзем амаль заўсёды ў дарэвалюцыйной Расеі. Адсюль вывад: бальшавізм у свае аснове зьяўляецца большудаска наленай і даведзенай да вітчайшае ступені развязаніцца формай расейскага царизму.

Ни менш вімоўным будзе й той факт, што бальшавізм посьле рэвалюцыі 1917 г. вельмі лёгка быў прыняты і асесены расейскімі народам. Арухнае супраціўленіе, якое аказаші бальшавіком царскія генэралы, арыстакраты і біракратычныя верхавінкі, пірейнікі народнымі масамі чи было падхопленое, бо масы гэтых выказалися актыўна за бальшавікамі, у найлепшым вышадку захаваніем іхартия і абыякава. І ў гэтых крнечца адна з найважнейшых прычынай жуткае і лёгкасі перамогі бальшавізму, які дагэтуль; ды і ў гэтых час прадстаўлімі сабою даволі мізерную сілу.

Зусім інакші заразагавалі на перамогу бальшавізму церасейскія народы. Усе лініі: беларусы, украінцы, каўказскія народы, казакі, туркестанцы і іншыя не толькі не спрычиніліся да перамогі бальшавізму, чи толькі не стварылі спрынімленіе для яго апоры, але станоўка выступілі супраць яго, імкнучыся да стварэння сваіх нацыянальных дэмакратичных гаспадарстваў. Іхнае пазыціяне "дабравольнае" прылучэніе да Савецкага Саюзу было вішіком перамогі над імі грубое фізичнае расейска-бальшавіцкае сілы посьле зацілага і скірнага змаганьня гэтых нароўдаў.

Мала таго, што расейскі народ спричиніўся да паўстання і перамогі бальшавізму при ахвясыні і актыўным супраціве нароўдаў нерасейскіх. Але і часты гэта гэта расейскі народ не імкніўся і ніколі не прыняў імі ў пірайным маштабе масавага рэзальшчынага выступленія сунрець бальшавізму, тады, калі расейскі народы ўесь час, на працягу целых тринадцаты год, вядуць бесперанынасі змаганіе з бальшавізмам. Калі для гэтых нароўдаў бальшавізм з'яўлюйцца і з'яўлішца найжыхішым влом і праклёнам, то асноўная маса расейскага народу ўесь час закаралася на смына, нагадзіўшися з огнём палажэннем.

Запэўненыі расейскіх эміграцыйных наліткоў, што "расейская арганізація аказыўны іскус і здольнасць на слбе ахвясыні і з'яўлініе рэвалюцыі", іхля звычынны бальшавізм, выглядаюць посьле ўсяго гэтага на пусы дэкліммацийны тракт, яры помачы якога імкніцца, ины амукадзь дэмакратичны заход і здабіць агончы сымпаты для сваей ненавітай мроі аб "едзінай і недзелімай". Ня можа расейскі народ нічышці, і то даную крымавых ахвяраў, якраз таго, што ён сам стварыў і што адказвае асноўным элементам ягонасі психікі і формам жыцця. Мы згодны з тым, што і расейскі народ, ставічыся сінагатыя прыхільніца бальшавізму, у многім потым амукадзь і заслі гэтага панёс і ён вілікі, хоць без парадайнасці меншы, чымсці іншы народы, ахвяры. Але ўса ўсім гэтым разражаныні, бяручы ўсе аргументы за і супраць, найбольш аднак паказальным і выразальным можа быць аргумент наступны: у се не расейскі і падсаслоці іл народы дзеляніць і розніць з бальшавізмам або альтану се чиста, а і чога як луничы. Затое расейці з'яўляюцца авторы маючі дзеляніць з бальшавізмам, але некаторыя, і такіх бывае сіротчай бальшавікі, іх луничы. А дзеля гэтага масавасі эміграціе расейскага народу з бальшавізмам, якое быць асноўныі сінагаты да вынічыння віснага, быць вельмі праблематичным.

ХОДЫ НІЛЬКІ ДА ГІСТОРІЯ ТОЙ СОМУ

Же ужо сказана, расейскія народыкі разъвіваючы тэорыю абмагчы-
масъці зынітченій бальпагізму пры помачы нацыянальнае рэвалюціі ра-
сейскас націі, да якое залічаючы яны і ўсе нарассейскія народы, што
даўжэйшы час знаходзіліся ў межах расейскай імперіі, у тым ліку і нас,
беларусаў. Інк цікава тут будзе нам даредацца, што-ж у замен за гэта
суліць нам расейцы ў будучай небальшавіцкай Расей, за рэалізацію якое
павінны змагацца й мы.

Поўны і вычорніваючы адказ па гэтым пытанні мы знайдзем у выда-
най у гэтым годзе "Программе" партыі расейскіх салідарыстых.

Программа гэтай уліцесіх разъвіслах зьяўляецца вельмі ці-
скавай і для нас асадліра перуцьцявой. Немагчыма над усімі не пітань-
німі сусядринічанія, а дастаткоў вонкі на надэтапе вілажанай у
гэтым нацыянальной рэгіёне будучай Расей съцвердзіць ідеалічнасць
аполняй зь сірвымі національным у СССР.

Весьма атрымадзелічны "індэмакратичны" Расей мае
захаваць у сіх межах усё тэрнічныя звязкі з СССР, але ў будучалітве Расей мае
быць "саюзным гаспадарствам", якое будзе дзяліцца толькі на "краі,
вобласці, паветы і воласці". Ужо згут бачым рэакційнасць программы
салідарыстых у прираўнанні да "Сталінскай Канстытуцыі", паводлы якое
расейскае гаспадарства складенча з саюзных рэспублікай, якія, згодна
канстытуцыі, зьяўляюцца ў тэорыі поўнасцю незалежнымі і маюць права
у кожную хвіліну выйсці із сімволу СССР. Программа салідарыстых прад-
бачыць длит нарассейскіх народу толькі "самаурядавым адзінкам" і ад ар-
ганізаційнай дзяржаўнага каратуру да аўтаноміі". Гэтыя ступені дзярр-
жаўнай самастойнасці будзе ўстаноўліць цэнтральнае расейскае ўлада
"у залежнасці ад колькасці і ўзбеліненія вагі ў мясцовым насельніцтве,
ад гістарычных і культурных моментаў, ад узроўня дзяржаўна-чырвай і
нацыянальнай сывороткі". Гэтыя "самаурядавым адзінкам" на мяжуць пра-
ва весьці сваі сваі заможныя налітыкі сім'і моць сваей арміі, сім'і цэла-
га раду іншых дабрадзеяйстваў, якія нас сім'и пчадра абдарыла "Ста-
лінская канстытуцыя". Но... ах, усе саюзныя рэспублікі могуць сянь-
ня весьці і "самастойную" заможную налітыку і рабіць абмен диплома-
тычнымі прадстаўніцтвамі, а гэтае зь іх - Беларусь і Украіна зьяўля-
юцца наўсімі Задзвінчанімі Нациямі.

Ніколі незаснаваны імперыялізм бальпавікоў абумоўліваеца і
забрунтоўваеца імі, як водам, агульнаімдзкай місіі - імкненіем
да вызвалення працоўных усіх сістэму ад капіталістичнага выніску і
прыгібчаній, з падобнымі ж мэсіянізмам выступаючы і салідарыстыя,
філіграні ў сібій Программе, і гэтым "асноўнымі критэрыямі законаў і дзяйн-
ніяў цэнтральных ўлад" зьяўляецца "абро народу і гістарычная місія Расе-
і - відраджэніе прауды на зямлі".

Задзвіні народамі Расей горадзенца - наўсяд салідарыстых -
"маршмасцы" разъўідаюць собскую культуру, выучаны родную мову", а
нагор "умніцае, у мясцовых установах", тады, калі пра Цэнтральныя
установы токой "самаурядавым адзінкам" хітра замоўчавацца, дзе, ясна,
навінна ненадзвінна пачнёш толькі "общепопялтна" мога. І тут вя-
лікі наг наяд да "Сталінскай канстытуцыі". Затое без найменшых агра-
нічэнняў усім народам салідарысты даюць права карыстася "рускай
культурай" і "рускай мовай", бо "руская культура - культура русага
народу - гістарычна была фактарам разъвіцця, замацавання і задзвіно-
чання ўсіх народу", насыльничых Расей. Гэтак злажылася многародная
паводлы формаў і характеру, агульнаімдзальная расейская культура
/г.зн. супольнае культура ўсіх народу Расей - А.К./, якая зьяўляец-

ца адней із галоўных асноваў расейскае дзяржаўнасці і маючая бусьветнае значэнне". А дзеля таго, што "руская мова гісторычна з'яўлена моваю расейскае культуры" дзяржаўнасці і з'яўляецца зразумелая для ўсіх Расеі - прызнаецца яна задзіночваюча, ёгульна-дзяржаўная моваю". І гэтага Сталін ія моў нахабнасці сказаць у сваёй канстытуцыі, хоць у практычным жыцці спрага моўных узасмадачненых у Савецкім Саюзе поўнасцю адказвае праграме салідарыстых.

Асабліва груба скап'явалі салідарысты із сяньнішнім савецкай запраўднасці саю тэорыю аб "расейскай нацыі". Як ведама, бальшавікі ў Сталінскай канстытуцыі вызначаюць кожнаму народу СССРоўны нацыянальныя права і неагранічаныя магчымасці разьвіцця "нацыянальнай па форме" культуры, хоць у запраўднасці спрага прадстаўліледа зусім інакш, з чым яны, да рэчі, і не хаваюцца. У запраўднасці ў мэтах русификацыйных і дэнациялізацыйных яны імкнуцца да стварэння на Савецкую мову, культуру, патрыятызму, а навет масынізму штучнай "савецкай нацыі". Гэтак сама і салідарысты ўводзіць разрозненіе народу ад нацыі. Народам могуць быць і беларусы, і украінцы, і грузіны, але ўсе яны ўзятыя разам твораць на расейскай нацыянальнай базе адзіную "расейскую нацыю". Значыцца толькі слова "савецкая" падменене механічна словам "расейская", а ўсё астальное то самое.

З усіго вышэйсказанага вывад яны і незашыречны: праграма салідарыстых ёсьць вернай копія навет не "Сталінскай Канстытуцыі", якія не каторыя хадзілі-б ~~цвердзіць~~, - ба апомнілі без нараўнанія большыя пра вы гарантую нерасейскім народам, але найдачлажднейшай копіяй гэй мундзай запраўднасці, якая ўсе ўладна пануе ў Савецкім Саюзе. У гэтым выпадку салідарысты аказаліся больш шчырымі і прасталінейшымі за сваі вучыцеля Сталіна. Усё тое, што Сталін ізъялезнай часціцай запраўдзіць у жыцце, хоць усё гэта прыкрывае ілжывімі параграфамі сваі канстытуцыі, тэ налідарысты гавораць аб гэтых зусім адкрыта і сацыянізмі ўсе свае выбрыкі ў галіне нацыянальнае палітыкі сілаю закону.

Ад такой развязкі нацыянальнага пытання ў будучай Расеі ані на шаг не адступаюць ані уласаўцы ані левыя расейскія партыі. Сярод апошніх, як ведама, сацыял-рэвалюцынеры на чале із Керэнскім пралагуюць сяньня сярод палітычных колаў Амерыкі ведамую нам добра канцепцыю "едзінай і недзелімой" зь бліжэй неазначаннымі запэўненінімі нерасейскім народам права на аўтаномію ў будучай расейскай імперні. А расейскія манархісты навет і гэтага нам не абяцаюць, як і наагул не прызнаюць яны нацыянальнай апрычонасці ані беларусаў, ані іншых нерасейскіх народаў.

Дык вось гэтак - паводле плянаў палітычных колаў расейскае эміграцыі - мае выглядаць будучая Расед, гэтая новая "турма народаў". І гэтая рэакцыйная імпэрыйлістичная Расея, якая нічым, апрача толькі шыльду, на рознілася-б у нацыянальных дачыненіях ад Расеі бальшавікі, мае прэтэнсіі згуртаваць вакол сябе на "дабравольных" асновах усе нерасейскія народы і стварыць тую магутную трэцюю сілу, якая ў будучым вяенінм канфлікце мела-б згулиць вырашальную ролю.

x

x

x

x

А што-ж зь сябе прадстаўляюць нерасейскія народы, паняволенымі бальшавізмам, якія механічна заічайца расейцамі да "расейскай нацыі"? Як яны захаваюцца ў будучым змаганыні з бальшавізмам у тым выпадку, калі-б заходнія дэмакраты - згодна рэзультаты салідарыстых - задумалі аддаць іх на жыр-новага, а ў сутнасці таго-ж самага расейскага імпэрыйлізму?

Ня треба й даказваць, што народы гэтых, якіл ўжо дасягну́лі високі ступені свайго нацыянальнага разъвіцца і маюць за сабою багатую традыцыю нацыянальна-вызвалінага змаганьня, ня будуць сваімі рукамі заганіць цвякоў у собскую труну. Ня будуць яны змагацца з бальшавізмам дзеля таго толькі, што мае яго замяніць новы "бальшавізм", што выступае пад іншым толькі шыльдам. Гэта ясна і з гэтага павінны выцягнуць адпаведныя кансквэнцыі ўсе тыя, у інтересах чых ліжыць зьнішчэнне бальшавізму.

А што ўдзельная вага й рэальная сіла ў змаганьні з бальшавізмам на старане нерасейскіх народаў без парабаньня большал, чымосьці ў расейскага народу, гэта таксама не падлягае найменшаму сумліву. Гэта даказала ўжо трыццяцістая практика бесьпералыннага і бেзагляднага змаганьня гэтых народаў з бальшавізмам за сваё вызваленьне, тады, калі "вялікі расейскі народ" нічым асаблівым у гэтай галіне пахваліцца ні можа. Бо і зразумела, расейскі народ можа змагацца толькі за зьмену рэжыму, а не за Расею, бо пры бальшавіцкай систэмі нацыяналістычны і імперыялістычны асьпірацыі расейскага народу заспакойваюцца ў значна большай меры, чымосьці набет пры царызме. Затос нерасейскія народы змагаюцца за сваё нацыянальнае жыцьцё, змагаюцца і будуць змагацца з бальшавізмам не за зьмену рэжыму, а таму, што бальшавізм нясе ім нацыянальную съмерць.

Увесе дэмакратичны съвет згаджаецца ў вадным: калі нёмагчыма будзе ўсьцерагчыся трэйцій сусьветнай вайны, і яна выбухне, то ейным коштам мусіць быць акуплены трывалы мір у съвеце. Вось-жа калі-б, прыкладам, збыліся мроі расейцаў і на месцы зьнішчанага бальшавізму паўстала тая-ж самая "турма народаў", то ня толькі доўгатрыва га, але й наагул нікага міру чакаць ня прыдзецца. Усе паняволенія Масквою народы ніколі не пагодзіцца з новаю ниволяю, а бесьпералынна будуць змагацца да таго часу, пакуль ня зьдзейсніцца іхня ідеалы вольнасці і гаспадарстваўскай незалежнасці.

І як-бы не намагаліся расейскія імперыялісты, як-бы яны не пераконвалі съвет, то аднак падзеі пойдуць сваей дарогай і згодна тых неадмінных законаў, якія дыктую само жыцьцё. А гэтых законов гавораць за тым, што ня быць больш "едіной і неделімой" - гэтай найвялікшай крнуды калі сотні мільёнаў людзей, што прыгатаўлена ўжо ў атуманёных галовах расейскіх імперыялістых новал "турма народаў" разваліцца, як мыльны пузыр. Яе зъмяніце непаўстрымана сіла паняволеных Расей народаў і іхнае імкненіе да вольнага і незалежнага жыцьця.

Дэвіз сяньнішніга дня: за распадзел расейскай імперыі злучаныі сіламі народаў на нацыянальныя гаспадарствы - мае ў сабе глыбокі реальный зъмест і гарантует адзіна магчымае развязаныне нацыянальна-дзяржаўнага пытаньня на ўсходзе Эўропы і ў падсавецкай Азіі.

А. Выка

ТРЫЦАЦЬ ГОД АТАКІ
пад фальшивымі фирмамі з фальшивымі тытушамі супраць Бела-
рускай Народнай Рэспублікі

Нядаўна на тэрыторыі Нямеччыны паявілася адэва, датаваная сінек
нем месяцам 1947 г., з подпісам: "Прафесар Радаслаў Астроўскі - Прэзы-
дент Беларускай Цэнтральнай Рады". А потым чым далей, тым выразней
Астроўскі пачаў прэтэндаваць гэтым сваім тытулам на прэрэгатывы презы-
дента рэспублікі, хоць, як ведама, за імперскай акупациі нат самае сло-
ва рэспубліка было выкінутае Астроўскім зь беларускага нацыянальнага
гымну.

Дзеля гэтага беларускае грамадства, а сабліва беларускія мес-
ней усьведамленыя масы на чужыне мусіць быць добра пайнфармаваныя аб
тых, хто ў нас з'яўляецца запраўным прэзыдентам. Бо гэтае пытанье
ёсьць пытаньнем не толькі першаднай прынцыповай вагі, але і асновай
нашага нацыянальна-вызвольнага руху.

Чуем сінъня аж тро імёны беларускіх прэзыдэнтаў;

1. Прэзыдент Беларускай Народнай Рэспублікі інж. Мікалай Абрам-

чык.

2. Прэзыдент Вярхоўнага Савету БССР Казлоў.

3. Прэзыдент Беларускай Цэнтральнай Рады Радаслаў Астроўскі.

Треба сабе перадусім запамятаць адну аснаўную реч, што прэзы-
дент і рэспубліка - гэта неадлучны сымбалі як князь, кароль, імпера-
тар - сымбалі манархістичнага ладу, а фурар, дуче, каўділे і вожыкъ
сымбалі аўтарытарна-диктатарскіх рэжымаў.

Беларусь, як ведама, на працягу амаль восьмі стагодзьдзяў была
гаспадарствам манархістичнага ладу. На чале яе сталі спачатку князі,
а потым вялікія князі. Было гэтак аж да 1572 г. - да княжаньня Жыгі-
мunta Трайцяга - апошніга Вялікага Князя Літоўскага. У 1917 г. бела-
рускі народ, адраджаючы сваё гаспадарства з маскоўскага наўолі, паста-
навіў выбраць сабе за гаспадарстваваю і дзяржаўную форму Народную
Рэспубліку.

Абвешчанье Беларускай Народнай Рэспублікі адбылося паводле ўсіх
правілаў і фармальнасці ўсіх у сівеце дэмакратычных прынцыпаў.
Першы Усебеларускі Кангрес 1917 г. быў законным і праўным выяўніком
агульной волі беларускага народа, бо делегаты на гэты Кангрес выбі-
раліся самім народам і былі заступлены ўсе этнографічныя
землі Беларусі. Як сур'ёзна аднёсся беларускі народ да выбару сваіх
дэлегатаў, відаць ужо із того, што з агульнага ліку 1872 делегатаў
Кангресу было 1167 з правам пастанаўляючага голасу і 705 з правам
дарадчага голасу. Разагнаныя бальшавікамі делегаты Кангресу пасыли
таго, як была абвешчана Беларуская Народная Рэспубліка, з'бірающа
нанова ў поўным складзе 31 сінежня 1917 г. і даводзяць
Кангрес да канца. Дэлегаты Кангресу, лічачы з нemагчымымі іспры-
ючымі абставінамі для правядзеня новых вольных избараў /да речы быц-
дам прароча прадбачачы такія абставіны/ перадаюць перад сваім разъез-
дам свае неабмежаваны паўнамоцтвы Радзе БНР аж да наступных вольных
избараў у Беларусі.

Рада БНР і нова выбраны Урад запраўды апынуўшыся ў вабставінках,
нemагчымых для легальнага выканання волі Кангресу, не пабеглі да
акупантскай паліцыі прасіць дазвол і пытанца, што ім можна і чаго ні
можна рабіць, як гэта рабіў арганізатор г.зв. "Другога Усебеларуска-
га Кангресу", а пераходзяць у падполье і арганізујуць супраць баль-
шавікоў збройнае паўстанье ды выганлюць іх зь Менску аж за Бабруйск.

Рада і Ўрад БНР, асталиваўшыся затым легальнай ў Менску, організуюць на беларускіх землях мясцовыя выкананчыя органы. Зъ нэйдоўгім приходам новых, іншых акупантаў у Менск, Рада і Ўрад БНР з'ні чуць по захістлісі ў сваіх пазыціях і не скапітулявалі перад немцамі, а надварот — подрыхтоўбючы і немцам збройна паўстаньне. Рада і Ўрад БНР, карыстаючыся неабмежаванымі паўнамоцтвамі Першага Усебеларускага Кангресу, на сваім паседжанні 25 сакавіка 1918 г. абвяшчаюць БНР сувереннай дзяржавай. У гэты час выбіраецца прэзыдэнт БНР у васобе дра І. Серады такім-жа законным шляхам, як гэта выбіраюцца прэзыдэнты вірхоўных законадаўчымі органамі /парламентамі/ у бальшыні рэспублікаў іншых заходні-эўрапейскіх народоў. Апошнім прэзыдэнтам, выбраным Радаю БНР на Вацькаўшчыне, быў Пётр Крэчэўскі, а лгонім ваступнікам — Ваціль Захарка.

Уканстытуаваная такім законным шляхам Беларуская Народная Рэспубліка прызнаеца "дэ юро" і "дэ факто" радам суверэнных дзяржаваў у сівеце, наступае цэлі рад абменаў з БНР дипломатичнымі прадстаўніцтвамі, прыймаючыя беларускія вайсковыя місіі, канзулюты, падпісваючы тарговыя дагаворы і навет дагаворы палітычныя. З фактам законнасці БНР, як зъ блеспрэчным вытуніком волі беларускага народа, змушаны былі навет лічицца наўзаціцейшыя нашы ворагі — бальшавікі, запрасіўшы ў Москву на пераговоры прадстаўнікоў БНР, куды потым і была выехала беларуская делегацыя на чале з В. Захаркай, а ў Варшаву на чале з А. Луцкевічам.

Не ўтримаўшыся затым на родных землях, Рада і Ўрад БНР эмігруюць на чужину, але із палітычных пазыцый свіх не ўступаюць ані на власок.

Маскоўскія скунанты, захапіўшы беларускія землі пераважаючай сярэдняй бруталнай сілай, на чулісі аднак паўнимі на Беларусі. Служкае паўстаньне ў лістападзе 1920 г. под сцігам БНР, затым нацыянальна-палітычнае нарада прадстаўнікоў з усіх Беларусі ў Празе Чэскай 25-29 верасня 1921 г., спонтанічнае съяткаванье ўсім беларускім народам гадавінаў Акту 25 Сакавіка выразна дэманстравалі перад вачымі цэлага съвету, што запрадэднім посыбітам суверэнных праву беларускага народа зъўлілецца Рада БНР зъ яе Прэзыдэнтам П. Крэчэўскім на чале. А гэта зъўліліася такім могутнім фактам беларускага нацыянальна-вызвольнага руху, што нельга было бальшавіком не лічыцца з Радай і Ўрадам БНР. Дзёлі гэтага на съпіцца Москве спакойна, хоць і зълілілі ўжо "фактычным станам" Беларускую ССР зъ "як належыць народным урадам", пабстаўленым моцна органамі ГПУ. Называючы Ўрад БНР "фантамам" /зданнем/, у Крамлю аднак пінаваў страх, што зданыне гэтае ў уяўленьях беларускага народа ж и в с і што іменна, як живое, можа аднаго дня вярнуцца да яго, да народа. Дзёлі гэтага бальшавікі, начинаячи з 1921 г., організуюць целую пілігрымку розных сваіх пасланцоў да Прэзыдэнта Крэчэўскага, потым Захаркі з пропаганды ў БССР, або за високую цену перадаць свае мандаты старшыням Вірхоўнага Савету — "прэзыдэнтам" БССР, прызначаным па чарзе з Москвой. Але як Крэчэўскі, так пазней і Захарка з абурэннем ажідаюць "прапаганды" Москвы, залулючы яе пасланцом, што свае мандаты яны згодна волі Першага Усебеларускага Кангресу складаюць толькі посьле вольных выбараў у Вольнай Беларусі.

Гэткім замын Прэзыдэнт Крэчэўскі і Захарка паўторвалі што гэд у розных сваіх закліках да беларускага народа, а ў вадказ на гэта ўвесь беларускі народ штогод дэманстраваў і дэманструе сваю салідарнасць з Радай і Ўрадам БНР, съяткуючы ўрачыста дзеня 25 сакавіка. З другога боку Ўрад БНР ніўпинна на працягу 30 год, не пранускаючы ніводнае аказіі міжнародных звязаў і канферэнцый, пасылаў ад Ураду БНР мэморандумы, ноты, пратэсты, нагадваючы гэтым цэламу цывілізаваному съвету аб волі і праве беларускага народа.

Пасьмерці Прэзыдэнта БНР П. Крэчэўскага заняў месца ягоны ваступнік В. Захарка. Але ё гэты квартілі вялікі змагар і другая найвялік-

шая постадь нашай візвольнай партыі апошніх 30-ёх год Прэзыдэнт Захарка, не дачакаўшыся таго шчаслівага мэнтуту, каб перадаць свой мандат аса-біста вольнаму беларускаму народу, па тых вольных демакратичных выбарах у Беларусі, даручас гета давесці да канца інжынеру Мікалаю Абрамчыку, перадаючи яму свой мандат перадсмртным тэстаментам на щадста-ве міжнароднага звычайнага права, практыкаванага ўжо радам іншых наро-даў, апынуўшыхся у подобнай да нашай сітуацыі.

Дык вось адкуль у нас "узяўся" наш сучасны Прэзыдэнт БНР Мікалаі Абрамчык. Прэзыдэнт Абрамчык, які глядзіць на свой арест Гестапам, по-тym сьціслы дамовы надзор як афіцыяльны з боку Гестапа, так і неафі-цияльны з боку іншых нашых ворагаў, які толькі што навязвае лучнасьць з народамі, што прызнаюць наўшынна законнасць БНР, а й дабіўшца яш-че новага прызнання з боку некаторых наро-даў, што дагэтуля ня лічылі-ся з Урадам БНР, які такім.

Такім чынам Урад БНР, як і цэлы беларускі візвольны рух, перажы-ваючы на шляху свайго троціцігадовага змагання розных наядугі і часо-вых крызисаў, ні на мэнт не перарваў цягласці свае працы, як у сон-се законна-праўнага прадстаўніцтва супэрніх правоў беларускага народа, так і ў сеное прадстаўніцтва і правадырства ідеалагічнага беларускага нацыянальна-візвольнага руху,

Адгэтуль права і законнасць Прэзыдэнта БНР не разлучна спалучаны з правам і законнасцю беларускага нацыянальна-візвольнага руху, з во-ляй беларускага народа, выказанай ім на першым Усебеларускім Кангрэ-се. Пярэчыць законнасці Прэзыдэнта БНР, як пірхойнага юсьбіта супе-рніх правоў беларускага народа, гета значыць даказаць, што такіх суперніх правоў беларускі народ ня мае, ці лепш, што гэтymi суперн-імі правамі дышануе кожны акупант Беларусі наўсуперак золі беларус-кага народа. У такім выпадку мы-б призналі права насільства і права гва-ту і ня мелі-б ніякіх падставаў апіранца ў сваіх дамаганьнях перад сіветам ні на Першым Усебеларускім Кангрэсе, ні на Акце 25 Сакавіка. Гета было-б якраз тое, чаго так зацята дабіўшца ворагі беларускага візвольнага руху.

Бальшавіцкія фікшні

"Прэзыдэнты" БССР ніколі пазўнамоцтваў беларускага народа ня ме-лі, а назначаліся настаноўскай маскоўскага Палітбюра Камуністычнай Пар-тіі Бальшавікоў. Накуль ішча ў Маскве ня трацілі надзеі прывабіць у Менск Кречэўскага і Захарку, на "прэзыдэнтаў" БССР прызначаліся тады, хоць і апартуністы і ўгáдоўцы, але ў мікулім бнсумлеву заслужаныя беларускія дзеячы. Такім першым "прэзыдэнтам" БССР быў ведамы беларус-кі пісьменнік Цімка Гартны /Жылуновіч/, якога потым ГПУ, як неадпа-веднага ім кандыдата, арыштавала і на допытах давяло да вар'ніцца. У такім стане ён потым і памёр. Другі "прэзыдэнт" БССР Чарвякоў застroe-ліўся ў собскім памешканні, калі яго ГПУ прыйшло арыштоўваць. Трэйці "прэзыдэнт" Галадзод выскочыў з акна чацьвёртага паверху й забіўся на сьмерць таксама падчас зылўлення ў ягонім памешканні ГПУ. Чацьвёрты "прэзыдэнт" Наталевіч, ніколі нячутны й няведамы ў беларускім візволь-ным руху, быў затрымаўся пайдзяўжай. Аднак апошнім часам і ён панаў у кляске і цяпер на плата "прэзыдэнта" назначаны Масквой расеяць Казло-

Ужо адна гэта гісторыя жуткіх драмаў съветчыць сама за сябе аб тым, як Масква лічыцца із сваімі "прэзыдэнтамі" і якое дачыненне меў да-іх беларускі народ. Дзе-х гэта відана ў сівеце, каб прэзыдэнта якой-бы там ня было рэспублікі назначала якайось чукая дзяржава, або арыш-тоўвала яго налічыя собскай дзяржавы? Масква з "прэзыдэнтамі" БССР паступае на больш і ня менш, як і з звычайнімі сваімі ўрадаўцамі, бо яны і ў запраўднасці такімі былі і ёсьць.

Тытулы-ж "прэзыдэнтаў" і фірма БССР патребныя бальшавіком дзеля супроцьстаўлення Беларускай Народнай Рэспубліцы, дзеля апуканьня беларускага народу і ўводжанья ў блуд агульнай сусъветнай апініі. Каб замаскаваць фікцыю Беларускай ССР і надаць ей хоць якіс цень волі беларускага народу, бальшавікі таксама працоўзілі рознага роду "з'езды" ды "выбары". Але гэтымі сваімі паходскімі трывкамі бальшавікі нікога не апукалі, ані беларускага грамадзянства, ані сусъветнай апініі.

Польскія крэатуры "беларускіх народных прадстаўніцтваў"

Польскі ўрад быў значна скрамнейшы за бальшавікоў у надаваньні тытулаў сваім калібрантам. Адна толькі кампанія палкоўніка Адамовіча-Дзяргача насіла назоў "Беларускага Ўраду Зялёнага Длу", усё-ж астальныя фігуравалі пад назовамі розных "клубаў", "цэнтраў", і заданнем геных "народных прадстаўніцтваў" была праца хутчей разъбіваўчы-дыверсыйнага характеру, чым арганізацыйнага і "канструкцыйнага". Гэныя "народныя прадстаўніцтвы" абмежваліся толькі ролій башчаньня БНР і ўсіх наагул дзеячоў беларускага нацыянальна-вызвольнага руху, хоць часамі, змушаныя неабходнасцю, і выдавалі беларускія газеты, брамуры, захопліваючыся "беларускім патрытызмам", а часамі навет арганізоўвалі ўрачыстыя сьвяткаваньні гадавіны 25 сакавіка. Але дзеля таго, што ў 99% іхных птобдзённых заніткаў забірала праца чиста паліцыйскага характеру, сачэння і даносаў на беларусаў, ролі геных "народных рэпрэзэнтантатаў" была налягкай, бо беларускае грамадзянства тады вёльмі хутка здэмаскоўвала іх і адразу байкатавала. Тым і тлумачыца хіта так хуткая зъмена аднаго на другога геных калібрантаў.

Такіх вярхобўна-рэпрэзэнтатыўных "асабістасціц" за час Польскай акупацыі ў Захадній Беларусі перавярнулася аж дзесяць: Палкоўнік Аліксюк, Валейша, Паўлюкевіч, палкоўнік Адамовіч, Дзяргач, генэрал Булак-Балаховіч, Тодар Вярнікоўскі, Фабіян Акінчыц і Радаслаў Астровіскі. Гэты апошні асабліва хутка скампрамітаваўся, дзякуючы свайму пылкаму характеру, дазволіўшы сабе такую "нетактоўнасць", як прыкладзенне польскай паліцыі ў беларускую гімназію і паказваючи пальцам, каго паліцыя мела зь беларускіх вучніў арыштоўваць. Гэта выклікала такое абурэнне ўсяго беларускага грамадзянства ў Вільні, што польская паліцыя, відаць, баючися за бясъпечнасць асобы свайго супрацоўніка, пастаралася яго хутка перавесьці вучыцелем польскай гімназіі ў Лодзі.

Німецкія агентуры

У шмат разоў больш бруталльна й груба, чым бальшавікі, стараліся стварыць якоесь "беларускае нацыянальнае прадстаўніцтва" і немцы падчас свае апомніле акупацыі Беларусі.

Хоць у праграме німецкіх нацыястых і было выразна спрэцызавана зрабіць зь Беларусі сваю калёнію, а беларускі народ зьнічыць фізична, не маглі аднак і яны ні лічыцца з тым фактам, што беларускі нацыянальна-вызвольны рух прадстаўляе сабою вялізнью палітычную сілу, а дзе знаходзіцца цэнтр гэтае сілы, немцы таксама добра разумелі. Дзеля таго і яны, падобна бальшавіком, прафесійнага спачатку перацягнуць на свой бок Прэзыдэнта В. Захарку.

За пару дзён перад распачаццем вайны з бальшавікамі, да Прэзыдэнта Захаркі звязаўся на памешканьне былы німецкі пасол на Чехаславаччыну фон Ганкэ разам з перакладнікам украінцам і задаў Прэзыдэнту Захарку чытаныне: "Укаж-б была ягоная пазыцыя на выпадак вайны немцаў з бальшавікамі"? Ажказ Прэзыдэнта Захаркі быў наступны: што

ягонал пазыцым – гэта Першы Усебеларускі Кангрэс і Акт 25 Сакавіка, зь якіх ён на можа адступіць ані на пядзю. Пасол фон Гэнкэ, пакінуўшы Прэзыдента Захарку пасъля пітнадцаціхвілінай размовы, запітаўся япчэ на вуліцы свайго перакладніка, ці ўсе беларусы гэтай думкі, што Прэзыдэнт Захарка? Перакладнік адказаў: "Думаю, што так". На гэтым перамовы немцаў з Прэзыдэнтам Захаркам кончыліся, калі не лічыцца неадступнага праседжваньня калі Прэзыдэнта подамага Гестапаўскага агента дра Ермачэнкі.

З заніцьцем Беларусі немцы началі тваренъне "беларускага нацыянальнага прадстаўніцтва" досыль павольна і аблрэжна. Для супрацьстаяўленыя Захарку, "гэтуму закаранелому ў аджыўным плюстакратызме старцу", як называлі яго немцы, яны выбіраюць аднаго маладога лекара, практикаваўшага ў вадным Варнаўскім інітіталі, і даручаюць яму сабрманье такога "прадстаўніцтва", зь якім-бы немцы маглі "паважна лічыцца і гутарыць".

Гэты маладзенскі кандыдат на беларускага фюрера, як яго называў нябопчык Прэзыдэнт Захарка, илі спрабіўся аднак із сваім заданнем. Найперш ён доўгі час намагаўся спалучыць абедзве свае функцыі – фюрера і гінэкалёга. З аднаго боку яго вабіла бліскучая палітычная кар'єра, а з другога кар'ёра піф'ята інітіталі, да якой тады широка іму расчынялася дарога при аблізьлюдненіі лекарскім персаналам варнаўскіх інітіталіў. Пахадзіўны тады з пару месяцаў з трасучымі каленкамі перад урадоўцамі Усходніга Міністэрства, ён нарэпце здыцдаваў махнушу рукоў на фюрарства і аддаўся цалком гінэкалёгі.

Застацца-ж без "беларускага народнага прадстаўніцтва" немцы не маглі. А што гэта было за прадстаўніцтва ў форме "Беларускай Народнай Самапомачы" на чале з др. І. Ермачэнкам, як старшынёй гэтае арганізацыі і афіцыйным заступнікам каты беларускага народу – генэральнага камісара Беларусі Вільгельма Кубэ, уважаю за лікней тут стрымлівацица. Хіба толькі каб усьцерагчыся магчымых іспаразуменій, муну адзначыць, што і Беларуская Народная Самапомач у ізвох сваіх была ўмела і пырака выкарыстана напым ідэйним нацыянальным актывам для беларуское справы, што аднак як можа быць прыпісана ў лік "заслугоў" Ермачэнкі. Надварот, калі масцовы кіраўнікі "Самапомачы" і беларускія нацыянальныя дзеячы, зъехаўшися ў 1943 г. у Мінск на з'езд "Самапомачы", высупілі перад наўмецкімі ўладамі із съмвальнымі на той час патрабаваннямі дзяржаўнай незалежнасці Беларусі, дык гэты доктар венерычных хвароб, і гэта-ж венерычны маральна тып, злажкү немцам к інтэрнамарыял, даказваючы ў ім, што незалежнасці беларускаму народу на треба і што ён зусім будзе пчасьлівы пад наўмецкім панаваннем.

Немцы, адпраўляючы дра Ермачэнку назад у Прагу, пераканаліся нарэпце на собскай скуры ў канечнай неабходнасці больш əфектаўнага беларускага прадстаўніцтва. Ненавісьць ўсего беларускага народу да немцаў дайшла да кульмінацыйнага пункту. Немцам цяпер залежыла на адным: як уратаваці собскую скuru при наўмінучым незадоўгім адступленні. Яны дрыжелі ад страху перад беларускімі сіламі, беларускай адміністрацыей і беларускімі вайсковымі аддзеламі, якія толькі і чакалі маменту, каб памесьціць наўмецкім катам беларускага народу. Для немцаў цяпер, як ніколі перад гэтым, было патрэбнае такое прадстаўніцтва-б паслужыла "грамадзводам" гэтага ўсонароднага гнесву. Дзеля таго яны пасъля съмерці Кубэ не назначаюць ужо больш генэральнага камісара Беларусі, а твораць фітш беларускай дзяржаўнасці на чале з Радаславам Астроўскім. За прамыданье ўсле гэтае акцыі бярэцца дасьведчаны паліцмайстар генэрал СС фон Готберг.

Генэрал фон Готберг гойна надзяліле Астроўскага тытулом "прэзыдэнта" для падсеунухага яму Астроўскім і пазоў у /падкарысліваем назову, бо ніякай япчэ Рады ў яго, а тым больш "Цэнтральны" не было і ў зародку/. Самы-ж Статут гэтае Рады, прадстаўлены і зацверджаны

Фон Готбергам, як формай, так і зъместам сваім агічудль ня розыніўся ад Статуту з віча ў яй арганізацыі. При гэтым у статудзе гэтых "Цэнтральны Рады" моеял якчэ адзін польмі наяпномны дэлі "прэзідэнта" параграфчык, дзе гаварылася, што генэрал фон Готберг мае права адклікаць гэлага "прэзідэнта" паводле свайго ўзгледу блэц ніякіх засынаграў.

Бусім тады зразумела, што півоздзін-бы беларус, які-б меў хоце трохі нечуцьця національнасці і амбіцыі, ніколі-б не згадзіўся на такую абразылівую насыменку як для сябе саме, так і для ўсего беларускага народу, бо адзін ужо факт назначэння "прэзідэнта" акупацыйнымі немішкімі ўладамі гаварыў сам за сябе, што за прерэгатывы будзе мен' тажі прэзідэнт. Бе жалі-б Астроўскаму мы пазорылі, што хачеў геткім чинам вырвашце штось з зубоў немцаў у заборону беларусаў, цык мусілі-б мы такую тактику запічці што чаймені да наіўнай, бо ані немцаў, ані сусветнай апініі Астроўскі гэтым не шуківаў, а калі апуківаў, дык толькі найменш съвядомася беларускае грамадзянства, а перадусім энтузіастичную моладзь, на што, як потым выявілася / а цінісцівым болем /, Астроўска і разыліхаў. Выскачыў ад Готберга з диплёмам на "прэзідэнта", Астроўскі адразу з прыроджаным яму размахам і "адвагай" выкаристоўвае беларускую жыволініцкую прэсу для самарэакции, зъмінаючы ў парэдку ўрадных артыкулаў на ўсе першую балону газет свой партрэт з чутулам: "Прэзідэнт Беларускай Цэнтральнай Рады Прэфэр-сар Радаслаў Астроўскі".

Тут мусім коротка падсціць, чаму гэта тая беларуская жыволініцкая прэса дазвалла токую праніканцу Астроўскім, бо можа віну гэта быць неэрзуменім. Нось-жа, як ведама, у першым годзе акупацыі немішкімі Беларусі прэса ў нас уся была толькі ў мовах немецкай і польскай. Польская прэса запаўніла звычайна першыя балоны поўгарэты прысланнымі ей матарыяламі немцаў, другую налову, дзе наст граціну толькі, запаўніла матарыялам з "польскага юнітца". На геткіх умовах былі потым аддаяваны і канесці дэлі беларускай легальнай прэсы. Беларускі рух супрацізу выкаристоўваў потым вельмі скрытна геную другую налову газеты, а асабліва газетаў, рэдактарамі якіх былі заміскаваныя ѿбрэ беларускага рэзістансу /ак прыкладам увесе час рэдактары "Ганікі"/. Газеты гэтых звычайна мелі вілічэвімі тыражы, да 50 тысяччы надпішчикаў, таму рэдактарам было вельмі лёгка данамагаць у мужнасці беларускаму рэзістансу, прыманыя жантажам наст в такімі аддаленімі сваімі групамі, як у Нарвегіі, Францыі і г.д., данамагаць пасярэдніцтвам замыфраванай по-рапіскі /асабліва выкаристоўваючы рубрікі "Шукаць" і "Наша пошта"/ а таксама пранікаючы ѹскатории свае артыкулы / Батое на першыя балоны газеты рэдактары ня мелі ніякага ўпішшу .

Пры гэтыхі траба скказаць, що пэўная частка беларускага рэзістансу /асабліва людзі працуючы на так далікатных становішчах, як у адміністрацыі ці паліцыі/, зведаючы слабыя месцы Астроўскага, спадзяваліся, натураючы яму ў кар'ерскіх амбіціях, выкарыстаць яго, каб запрауды вырвашце штось з зубоў немцаў, а перадусім зброе для мохадзі, при помочы якой у свай час можна было-б лягчай пазбавіца тых-же самых немцаў. Верылася, при гэтым, што Астроўскі, захапіўшися сваім "прэзідэнцтвам", будзе пушаць са ѿ падтрыманьня ў беларускай адміністрацыі, з гэтым самым ня будзе не тэрарызаваць даносамі немцам, як гэта рабіў Ермачэнка /гэтая анонімія надзвол апраўдалася/.

Агулем-жа ўвесе гэтых актыў, на які Астроўскі паклікаеца ў дній яму падтрымані, бліжэй таксама пэўны, што сэяні "прэзыдэнцтва" Астроўскага кончыцца з выкананай ім ролій "насіярдніцтва" і што ў гэтай ролі ён, мякчы зноўцу ціпер разрабітаваць сваі "крыкі" мінулле, разумна потым дзеесь ажычніце. Таму яму і по прынакіналі ягонога таго "мінуллага", а самае галоўнае, што немцы, зразумела, не малі астасці з пустім месцам па Ермачэнку і што ў гівары кандыдатаў на тое месца бе ла ру с-

кае грамадзянства ні ў якім випадку
но магло мець ніякага ўплыvu. Дзеля таго ў г
такіх абставінах бясспрэчна ўвесь амаль беларускі актыў быў згодны,
што Нямецкі стаўленік на гэты раз быў лепшы за Ермачэнку, бо апошні
быў на 100% адданы нямецкі гестапавец, другі-ж /Астроўскі/ каньюнк-
турны палітычны авантурнік. Ды й час ужо ня быў такі, каб даводзіць
Немцаў да яшчэ больше гарачкі звязынства, патрабна было як найраз-
ней выкарыстоўваць сітуацыю дзеля самаратаўання.

Астроўскі-ж аднак, не зважаючы ні на якія абставіны і ні на то
не аглядаючыся, пёрся далей з афармленнем свайго "прэзыдэнцкага ста-
новішча". Карыстаючыся даверам фон Гётбэрга, ён выклікае 27 чэрвеня
1944 г. павесткамі старарызаваную беларускую адміністрацыю і злачын-
называе гэта "Другім Усебеларускім Кангрэсам", навязваючы гэта такім
способам да Першага Усебеларускага Кангресу з 1917 г. і запатрабава-
шы ад пакліканых ім "дэлегатаў" апрабавання свайго "прэзыдэнцтва".

Беларускі рух супраціву ў вадказ на гэта меўся з роспачы пад-
ніць паўстаньне ў Менску і абвесьціць БНР, але ад выступу гэтага то-
кі ўстрымала набліжэнне фронту, што дало змогу Астроўскаму ў такай
старарызаванай атмасферы давесьці свой "Кангрэс" да канца. Калі-б хт
з аб'ектыўных дасьледчыкаў пацікавіўся бліжэй выясненінем, што гэта
быў за "Другі Усебеларускі Кангрэс", дык яму хапіла-б двух аснаўных
дакументаў гэтага "Кангресу" /справа здачы Астроўскага зь дзеянасці
ягонае "Рады" і "Дэкларацыі"/, каб прыйсьці да заключэння, што гэта
быў зъезд якойсь невялічкай арганізацыі пад срэгім кантролем акупа-
цыйнай паліцыі, і да таго зъезд з праўна арганізацыйнага боку бя-
зреўны. Дый як-жа:

"Астроўскі, як "прэзыдэнт" якойсь арганізацыі "БНР", якая, як
відаць зь ягонае справа здачы, не прадстаўлялася ў нікім выпадку бол-
шай за многія культурна-асветныя ці харытатыўныя арганізацыі ў Генэр-
алгубэрнатстве ці Нямеччыне, , здае справа здачу не сябром сваёй
арганізацыі, а зусім якімсь пастароннім людзям - "дэлегатам", які ма-
ючым ніякага дачыненія да гэтае арганізацыі, і дамагаючымся ад іх
свайго прызнання і надалей застоўца гэтых "прэзыдэнтам". Што-ж зас-
тавалася рабіць гэтых "дэлегатаў"? Заявіць аб сваім негатыўным ста-
новішчы да гэтае арганізацыі пры асысьце ў залі СД - было больш чым
рызыктоўна. Таму аставаўся адзін выхад: пахлопаць у далоні, што так
было й праведзена, а Некаторыя навет іранічна выкрынулі з залі: "Ня-
хай жыве наш дасьмертны прэзыдэнт"! "Дажывотні", бо сваёй пазыцыяй,
якую заняў Астроўскі на "Кангрэсе" ў сваёй запраўды ідышкай дэклара-
цыі ад імені беларускага народу выразна выглядала, што гэты дзядзька
цяпер ужо жывым ня выкруціцца.

Апроч гэтай трагікамэдыі Астроўшчыны, нельга аднак бязумоўна
штось закінуць выкліканым Астроўскім у Менск людзям. Ня гледзячы на
ўспомнены вышэй абставіны, удзельні зъезду адразу праявілі свой вы-
сокі патрыятызм і выказалі выразна свае сымпаты да БНР, да Акту 25
Сакавіка, аб чым красамоўна съветчыць першыя тры пункты рэзалюцыі
зъезду. Астроўскі-ж з свайго боку намагаўся тады з усіх сіл бысьці
у сваёй прамове і дэкларацыі Урад БНР і Першы Усебеларускі Кангрэс
за іх дэмакратызм, выхваляючы гэты свой "Другі Кангрэс" тым, што ён
склікалы "на здаровых аўтарытарных падставах", бо "воля народных ма-
саў, па ягонаму, "гэта гнілы дэмакратычны прынцып" /читай ягоную пра-
мову-дэкларацыю/. Агулам усю гэту трасянку-вінагрэд Астроўскага зъез-
ду можна скомаваць да наступных выснаваў:

I. Гэтак званы "Другі Усебеларускі Кангрэс" Астроўскага ня мае
абсалютна ніякай лучнасці і ніякае традыцыіне сувязі з Першим Усе-
беларускім Кангрэсам 1918 г., што дало-б падставу Астроўскаму назы-

ваць ягоны "Кангрэс" Другім Усебеларускім Кангрэсам.

2. Праўдзівы назоў "Кангрэсу" Астроўскага - гэта зъезд адміністаратараў часткі Беларусі і некаторых пажаданых Астроўскаму асобаў.

3. Зъезд гэты ня толькі ня быў выяўленынем волі беларускага народу, але навет не выяўляў волі пакліканых Астроўскім асобаў, бо ўдзельнікі зъезду маглі толькі да пэўнай меры выказаць свой пагляд і волю толькі ў дачыненьні да бальшавікоў і да палякаў, але ніколі ў дачыненьні да немцаў, ды наагул волі ў справе дзяржаўнае будовы Беларусі.

4. Нат самі нямецкія акупанты не ўважалі зъезду Астроўскага за якісь канстытуцыйны орган і не прызнавалі за Радай Астроўскага нікакі формы дзяржаўнасці ні "дэ юре" ні "дэ факто".

5. Не рабіў у гэтых кірунку ніякіх захадаў і сам Астроўскі аб прызнаньні якіхось сувэрэнных правоў беларускага народа перад іншымі народамі, хоць-бы сатэлітамі немцаў, бо 4-ты параграф статуту БНР выразна гаварыў, што "сувэрэнам" Беларусі з'яўляецца не "празыдэнт" Астроўскі ці БНР, а генэрал фон Готберг, бяз волі і бяз згоды якога Астроўскі нічога ня съмей прадпрымаць.

6. Намаганыні Астроўскага падышца сваім "Кангрэсам" пад усенародную волю беларускага народа і навязаць якісь лучнасць зь Першым Усебеларускім Кангрэсам інакш разглядаць нельга, як злачынства з намерамі ці то апраўданыя сваіх асабістых праступкаў, ці то прыслужыцца ворагам беларускага народа.

8. Першы Усебеларускі Кангрэс, Рада і Ўрад БНР, як выяўленыне запраўднае волі беларускага народа, ведамы цэламу съвету. Рада БНР - гэта законны канстытуцыйны орган беларускага народа. Ўрад БНР - гэта легальны Ўрад Беларускай Народнай Рэспублікі, прызнаваны ў свой час многімі сувэрэннымі дзяржавамі "дэ юре" і "дэ факто", а цяпер яны лічаныя зъ ім, як з эміграцыйным урадам.

Г.зв. "Кангрэс" Астроўскага зь ягонай Цэнтральнай Радай ёсьць фальсифікатамі, сфабрикованымі Астроўскім для ўзмацнення толькі ўпішуву акупацыйнай экспазытуры.

І зеля гэтага спробы якогасць падаўніскыя БНР з БНР ёсьць съведчай правакашчай ворагу з метай зрыгвагі беларускага нацынальна-вызваленія-га руху.

Рэасумуручы ўсё вышэйсказанае што да атакаў на праца і трыццацёх гадоў усімі акупантамі Беларусі, выступае перад намі адзін вельмі відавочны факт: якое вялічэзнае значанье аддаваў кожны акупант БНР з аднаго боку і як газартна і ўпорыста абараняў беларускі народ БНР, захаваўшы гету сваю установу, кіруючы яе органаў, традыційнасць змагання і кріптальную чысціню ідэі і принцыпаў Першага Усебеларускага Кангрэсу і Акту 25 Сакавіка.

Німа сумліву, што і ў далейшым, канчатковым плаху и пага выгольнага змагання атакі ворагаў супраць БНР на спыніцца, але німа таксама ніякага сумліву, што беларускі народ іх гетак-ха патрапіць адбіць, як іх адбіваў на працягу гэтых трыццаці год.

!!!!!!
!!!!!!

"Ці-ж ия мусіп Ты, Беларускі Народзе, ганарыца сяньня сваймі бацькамі-дзядамі, у бальшыні памерлымі ўжо, што Табе пакінулі такую прыгожую спадчыну - Беларускую Народную Рэспубліку, БНР, якая ад першых дзён свайго народжання адразу шырака займацавала перадавой часткы й вымежыным колам налітчнага свету..."

Каб Цябе алукаць, розны акупанты падсоўвалі Табе ўсялякія сурагаты, "эрзацы" й фікцыі беларускае дзяржаўнасці, а на Тваіх прадстаўнікоў - розных рэнегатаў, зраднікаў, але Ты ўсё гэта адкідаў з усёй станоўкасцю і пагардай-

І так за трыццаць год шалёнага терору, брутальных штурмав і ўсялкіх ашуканскіх "дипліматычных" подступаў розных акупантаў на здаў Ты, Беларускі Народзе, сваіх пасыльяў, не адступіў ні на пядзя ад сваіх ідэалаў, прынцыпаў, абвешчаных 25 Сакавіка".

/з "Маніфэсту" Рады БНР з 25.3.1943 г./.

М. Відук

НЕ НАКІДАЕМ, А АДКІДАЕМ !

Газета "Бацькаўшчына" ўжыла была слова "квісьлінгі", які вылічкуюшы аднак пайменна тых, да каго яно можа й павінна быць прыкладзенас. За гэта спрытна сканіліся зарубежнікі і ў сваіх "каментарах" настараліся з генага слова зрабіць, як какуць маскалі, "імя нарыцательное", каб гэтым самым ускінуць тое слоўца на, як какуць, здаровыя галавы й вылікаць у наўных пратест "абурэння".

Прыглядаячыся з боку да ўсле гэтае "шуры-буры", як адзін із старых беларускіх дзеячоў, я не могу ўстрыміцца, каб не забраць у гэтай недасказанай да канца справе свайго слова, тым больш, што наптыя зарубежнікі, сканіўшыся за яе, як за "золата, няўпышна тыцкаюць какнаму беларусу пад нос, прыгаварваючы: "Ага, весь бачыш, што пра цябе пішущы "крывічы"? "Ты-ж быў за немцаў настаўнікам, вейтам ці старастам, ці ў беларускай паліцыі служыў - значыць ты квісьлінг".

Усё гэта, зразумела, таныненская дэмагогія й бальшавіцкая тактыка. Бальшавікі заўсёды ўсё гэтак скідаюць із сваёх хворае галавы на чьюсь здаровую і ўздымаючу такі лімант, каб супраціўнікі ніколі не мелі змоўгі наступу, а толькі бараніліся.

Так і з гэтым словам "квісьлінгі".

Як ведама, кожны народ начаў на гэтай вайне называць "квісьлінгамі" такіх сваіх рэнэгатаў, якія становіліся на паслугі чужой дзяржаве супраць інтарэсаў свайго народа. Ніколі, аднак, і нідзе не называюць квісьлінгамі тых, што працавалі ці працуяць, на выдатных нат становішчах акупацыйнага апарату, дзеючы ў інтарэсах свайго народа. Такі праф. Ігнатоўскі, прыкладам, дармо; што быў камісарам асыветы, презыдэнтам Акадэміі Навукаў і сябрам Ц.К. камуністычнай партыі бальшавікоў - ацэнены ўсім беларускім народам, як найвылікшая постасць нашага нацыянальнага героя-мучаніка, і нікому зъ беларусаў і ў дум на прыйдзе іначай яго прадстаўляць. Як таксама нікога зъ беларусаў, ані нікога ў сувеце нікто не пераканае, што Ермачэнка ці Аструскі не былі квісьлінгамі самага агіднага крою, бо першы адкрыта з гэсталамі нічыму усе выявы беларускага нацыянальнага жыцця, нявыгоднага немцам, і губіў варожа настроеных да іх беларускіх дзеячоў, рабаваў безаглядна беларускі народ, а другі адыйграў ролю квісьлінга аж тром акупантам: бальшавіком за час грамадаўшчыны, затым палякам, арыштоўваючы сістні беларускага моладзі, немцам сваей нястрыманай падхалімаўшчынай, а сяньня эноў-жа выступае ў гэтай ролі квісьлінга, праводзячы тую самую акцыю супраць законінага беларускага прадстаўніцтва Б.Н.Р., птес Й.Масква. Прыкрываць ці хаваць такіх злачынцаў раўназначна, што хаваць непанраўных зладзеяў. Ніводнае здаровае грамадзянства ў сувеце гэтага народу біць. Нашае сяле реагуе на гэткія праявы сваім здаровыим інтынктом і карае іх самасудам. Арганізаваныя народы на такія праявы реагуюць арганізованы, і нідзе ў сувеце падобна злачынны ўдачыненны да свайго народа палітычны элемент блескарным не застаецца. Дык як-ха-ж можа беларуское грамадзянства талераваць такіх злачынцаў, як Ермачэнка, што адкрыта з гэсталамі нападаў на беларускія нацыянальныя выдавецтвы /як ў Празе/, адкрыта затым з гэсталамі нападаў і разграбіў архіў презыдэнта Башаркі, загубіў холнда Гадлеўскага?... І х можна та лे-раваць у беларускім грамадзянстве такога чалавека, рука якога не дрыгнула скропі белага дня публічна прыйсьці ў клясу беларускага гімназіі і паказваць песькай паліцыі, каго з вучняў мае

бранець, як гета разі ў Астроўскі, пасажыры ў турмы на доеўгі гады калі 200 юнакоў, папсаваўшы ім іхнае маладое жыцьцё?

"Крык і гвалт", што "Бацькаўшчына" дае аснову бальшавіком "шучакъ" сярод беларускага эміграцыі квіслінгаў - на больш ня менш, як прымітыўна замаскаваная, усім ведамая бальшавіцкая тактыка іхных агентаў. Каго гета бальшавікі із сваіх бескампрамісовых ворагаў будуть слухаць, ці прыслушвацца, каб вылоўліваць шкодны ім элемент? Дзеля гетае працы яны маюць свой дасканальны выведены апарат і як найлепш арыентуюцца, хто іхны вораг і хто прыяцель.

Скрыўдженая міна нашых бедных паліт-гандляроў - Астроўскага, Ермачэнкі і іхнае хэўры за ахрышчаныне іх квіслінгамі разылічаная на сэнтыментальна наіўных і палітычна нявыработленых беларусаў. Бо калі ўжо запраўды бачыць якіс "данос" на Астроўскага ѹ ягоную хэўру ѹ слове "квіслінгі" - дык данос геты яны зрабілі самі на сябе сваёй собской вылазкай з "падпольля" й спробай пад сваім іменем стварыць нейкае "беларуское цэнтральнае эміграцынае прадстаўніцтва" ды "аднаўленьнем" Беларускай Цэнтральнай Рады. Гета ѹ сто разоў боліш, як данос на ўесь беларускі вызвольны рух і наклейваныне нам шыльды квіслінгоўства; толькі ўжо не ѹ вачох бальшавікоў, а перад заходнімі демакратыямі. Бо што да бальшавікоў, дык іх квіслінгамі не налякаеш, бо за запраўдных квіслінгаў бальшавікі ахвотна хапаюцца для рознае дывэрсыйнае працы, як за людзёў, найлепш ім да гетага прыдатных, дзякуючы сваей амаральнасці і палітычнай бясхрыбетнасці. Прыкладам гетага можа быць хоць-бы каліні гітлераўскі генэрал фон Паўлюс. Тоэ, што генэрал фон Паўлюс зьнішчыў сотні тысячаў іхных-жа савецкіх грамадзянаў, ані ня стала на перашкодзе, каб зрабіць яго цяпер сваім чалавекам. А зусім лёгка было ўлучыць у свой агентурны бальшавіцкі апарат Астроўскага й Ермачэнку, якія ніколі ім, бальшавіком ворагам і ня бы лі, бо першы ѹ мінулым меў вялікія заслугі ѹ бальшавікоў сваім зь імі беспасярэднім супрацоўніцтвам, а потым супрацоўніцтвам з палікамі, робячы тую-ж самую працу, што й бальшавікі - нішчачы беларускую моладзь, а другі - Ермачэнка дакончваў зь немцамі тое, чаго не маглі даканаць бальшавіцкія банды ѹ Беларусі.

Як дазнаныя прайдаісьветы й палітычныя гандляры, абодвы геты злачынцы заўсёды спрытна і ў час перамяніяць сваіх гаспадароў-хлебадаўцаў. Гетак Ермачэнка забясьпечыўся ўжо супрацоўніцтвам з бальшавікамі ѹ 1943 годзе праз Прагу, а Астроўскі ўвесень таго-ж году праз Варшаву. Нічога таму дзіўнага, што бальшавікі ніколі ѹ нідзе не ўспаміналі іхных імёнаў і не дамагаліся ніколі іх - нае выдачы, хоць па крою іхных постаяній, як супрацоўнікаў з немцамі, яны-б гета павінны былі зрабіць. Не зрабілі-ж гетага бальшавікі таму, што генныя два авантурнікі імі рэзерваваліся на будучыню дзеля агентурна-дывэрсыйнае працы. Дзеля гетага Ермачэнку бальшавікі самі дапамаглі выбрацца з Прагі, а каб яго больш заканспіраваць, у 1946 г. выслалі ѹ амерыканскую зону адну сваю агентку і за пасярэдніцтвам яе распушыцілі чуткі сярод беларусаў, быццам Ермачэнку ческі рэзыстанс зьлінчаваў на месцы ѹ ягоным прыватным памешканьні і што гетая асоба нат сама бачыла яго, разадранага на кавалкі.

Што-ж да сувязі з бальшавікамі Астроўскага, дык аб ёй найяскравей сьветчыць хоць-бы факт "візыту" двух энкаўдистых у прыватным памешканьні Астроўскага ѹ ангельскай зоне калі двух год таму. Аб гетай візыце, як ведама, сам Астроўскі распушыціў быў такую вэрсю сярод беларускай эміграцыі, быццам два агенты НКВД з'явіліся да яго на памешканьне як-бы зь лістом ад генэрала Вітумскі, як пасланцы апошняга, каб забраць Астроўскага з сабою. Ён, Астроўскі, паверты гэтому і пачаў ужо быў складацца ѹ дарогу. Але, прыпадкам, быў у памешканьні Астроўскага адзін беларус, які спасцярог штось ненармальнае й шапнүў Астроўскаму, што гета агенты НКВД. Пачуўшы гета, агенты спа-

лохаліся і ўцяклі з хаты. Вось так ён, Астроўскі "ўратаваў сваё жыцьцё". Гэтая хітрая выкрунтаска Астроўскага съветчыць толькі аб тым, як ён уяўляе сабе наўясцьць і прымітызм беларусаў. Хто гэта можа дадзь воры, каб агенты НСВД, прыйшоўшы з мэтай забраць яго, так лёгенька пакінулі й ніколі потым больш не турбавалі. Калі-б мы паверылі, што тыя агенты запраўды прыходзілі забіраць Астроўскага, як тэхнічны агент, які гэта зрабілі, і не налякаў-бы іх той прыпадковы съветка. Факт самага візыту ёнкаведыстых у Астроўскага /толькі двух/ і такое з'імі лёгенькае развітанье, съветчыць на больш і на менш, як аб інтymным толькі кантакце з'ім апошніх і на гэты раз няўдалым прыблытанье якогась съветкі, хоць і блізкага Астроўскаму, але на зусім, як відаць, давяронага, дзеля чаго Астроўскому спатрабавалася аж такая недаречная "баечка" або ягоным "выкраданье".

Вось чаму Астроўскі быў так спакойны за ту "горкую чару", што абязджаў калісь немцам выпіць з'імі да дна, пацягіваючы, усміхаючыся ў вус, іншую "чару", вычекваючы, пакуль атрымае загад ад сваіх новых, ці лепш калішніх гаспадароў вылезьці з бярлогу і "размахнучца".

Бальшавікі разэрвавалі Астроўскага ў Ермачэнку на той мамэнт, калі яны ім будуть найбольш патрабныя. І як толькі бальшавіком удалося расшыфраваць дагэтуль заканспіравануў дзеянасць Рады і Ураду БНР, ці лепш ад мамэнту паўфіцыяльнага выступу Рады БНР, адразу во-мірг съмелая й адкрыта, зъявілася на сцене дывэрсантаў гэтая абодвы злачынцы. Адзін у Нямеччыне, другі, як упаўнаважаны Астроўскага — у Нью-Ёрку, вэрбуючы да сябе ўесь русофільскі ці рэнегацкі беларускі элемент для змаганьня з БНР ды намагаючыся знайсьці падтрыманье сярод найбольш палітычна адсталых некаторых беларускіх адзінак.

Таму беларускае арганізація зрабіла-б злачынства ў дачынені да свайго народу, калі-б яно маўчала й належна не зарэагавала на акцыю гэтых прафесіянальных квіслінгаў, квіслінгаў, да таго, найагіднейшага крою, якіх нам хочуць накінуць нашыя ворагі на прадстаўнікоў нашых, каб гэтым самым зъняважыць у вачох цэлага съвету наш нацыянальна-вызвольны рух.

Дзеля таго не аб "даносах" тут ідзе, як гэта хацелі-б для сама-прыкрыцца прадставіць нашыя дывэрсанты, а аб абароне чысьціні й съектасці нашае вызвольнае ідеі, ѿ захаваньні павагі й паданы нашае вызвольнае справы, без чаго з намі ніхто ня будзе лічыцца, як з палітычна дасьпелымі людзьмі. Но, калі-б беларуская эміграцыя згадзілася з тым, што для Беларусі можа прызначыць презыдэнта якісь генэрал паліцыі акупанта, як гэта прыняў на сябе такі тытул Астроўскі ад фон Готберга, дык гэтым самым мы далі-б аснову кожнаму акупанту ня лічыцца ніколі з нашым голосам. А другое — калі-б беларуская эміграцыя цярпеа далей нападкі на законнага, згодна волі беларускага народу, нашага презыдэнта БНР — гэтым-бы самым яна паказала, што нічога супольнага з волій беларускага народу, выказанай у 1917-18 г., ня мае й парывае з традыцый 30-цігадовага нашага змаганьня.

Таму беларуская эміграцыя ня можа цярпеть і ні дня навет, ані гадзіны, каб падобны агентурны вылазкі наводзілі на нас такое ганебнае нам кляймо, самым станоўкім способам павінна запагаваць на іхныя правакацыйна-дывэрсыйныя вылазкі.

Беларуская эміграцыя павінна паказаць дывэрсантам, што ім ніяк ня ўдасца зрабіці з падхопленага імі з тэхнікай любасцяці славуца "квіслінгі" "імя нарыцательное" для ўсяе беларускае эміграцыі ці на та часткі яе, бо якраз тыя беларусы, на якіх праса Астроўскага пачала тыцкаць пальцам, успамінаючы іхныя фатаграфіі ці вайсковыя мундзіры — гэта людзі таго-ж тыпу, што Ігнатускі, прыкладам, з тымі самымі маральными якасцямі, якія нічога супольнага ня маюць з такімі злачынцамі

й гандлярамі бяз усякіх, ня толькі беларуска-нацыянальных, а й агуль-на-людзкіх пачуцьцяў у сэрцы, як Ермачэнка ці Астроўскі.

Беларускае міністэрства юстыцыі будзе мець даволі довадаў, каб усю геную банду злачынцаў, ці то квіслінгаў бальшавіцкіх, ці то на-мецкіх і якіхсь іншых належна пакараць. А сяньня і бяз гэтага беларус-кай эміграцыі зусім ясна, што такім тыпам, як Астроўскаму ці Ермачэнку, даўно ўжо месца ў турме, а не на чале беларускага вызвольнага руху.

Хто мае слабое сэрца і хоча спачуваць гэтым злачынцам - хай сабе йдзе за імі, гэткіх людзей шкадаваць няма чаго.

Бо кожны, хто прыкрывае злодзея, сам здольны на зладзейства.

Кожны, хто скільны даручыць долю беларускага народу тым, у якіх рука ня дрыжала садзіць у турмы беларускіх вучняў ці выдаваць на съмер ворагу беларускіх дзеячоў - ня можа ўважацца прыяцелем беларускага народу.

Сораму-ж нам за тое, што ў нас былі і ёсьць беларускія квіслінгі, няма, бо такіх вырадкаў меў і мае кожны народ.

Сорамам-жа й ганьбай было-б для нас, калі-б мы гэтых злачынцаў хавалі ў сваіх радох, а яшчэ больш - высочувалі іх, як нашых прадстаўнікоў.

Беларускае грамадзянства мусіць сабе добра ўсведаміць і зразумець, што намаганыні Астроўскага і Ермачэнкі "рэпрэзэнтаваць" беларускую эміграцыю і беларускі народ ёсьць нічым іншым, як съведамае жаданье нашых ворагаў накінуць нам ярлык квіслінгоўства ў васобах Астроўскага і Ермачэнкі, ведамых, як такіх, цэламу съвету. Таму кожны "сентыментальны" і бяскрытычны беларус, які хацеў-бы як-небудзь "прымірыцца" з Астроўскім і яго зрадніцкай хэўрай, гэтым самым дапамагае ў кампрамітациі нашага вызвольнага руху, нашай святой ідеі, дапамагае нашым ворагам у загараджваньні дарогі нашым запраўдным рэпрэзэнтантам перад заходнім съветам.

Таму беларуская эміграцыя мусіць паказаць сваю палітычную съпеласць, бо на нас угляджаюцца ўсе народы.

Не пагонім мы мялтой ад сябе геных паліт-гандляроў - геных пра-Фэсцянальных квіслінгаў, дык утрымучы мамент падзеяў цывілізацыйна-народы нас пагоняць ад сябе разам з генымі авантурнікамі, разам з генымі найагіднейшымі квіслінгамі.

Ходзіць таму тут не аб "накіданыні" камусь квіслінгоўства, але аб адкіданыні яго.

++++&&2&&xФx&&&&++++

С. Крушиніч

ПАРА СКОНЧЫЦЬ З ВАРОЖАЙ АГЕНТУРАЙ !

Апошня падзеі ў беларускім эміграцыйным жыцьці тырэй адкрылі вочы многім тым беларусам, што дасюль расценяўалі дэструкцыйнае дзеянне расейскага дыверсіі, як нутране беларускае зъявішча, выкліканага быцдам наўмыі палітычнымі памылкамі і "ніяткамі" в аднаго боку, ды за надта падражненай амбіцый саміх дыверсантаў - в другога. Такіх наўных і каротказоркіх, што непамерна ўпрошчвалі ўсю справу і нязольныі былі належна ўглыбіцца ў ейны свес, сяньня ўжо, здзецца, німа зусім. Сяньня кожнаму ясна, што астрэўчына, ахапіушая і задзвіччыла ў сабе ўсё русафільства і русыфікатарства разам із зарубежніцтвам, міжлягершчынай, кіпеляўчынай і іншымі адменнікамі гэтае пляні, зъявілецца зъявішчам агентурным, выкліканым і кіраваным чужымі і варожымі беларускаму народу дзейнікамі.

Дык паколькі чужацка-агентурная бутнасьць дыверсы не падлягае ўжо сумліву і, як такая, успрымаецца грамадствам, патолькі аднак на ўсе яшчэ здаюць сабе справу ў тэй вялізарнай шкоднасьці, яку юна прыносіць для нацыянальных інтересаў беларускага народу і ягонага вызвольнага змагання. Людзі, што недааценьваюць гэтай шкоднасьці, не дааценьваюць таксама і неабходнай канечнасьці самага станоўкага і бескампрамісавага змагання з дыверсіяй, змагання на толькі абароннага, але й наступальнага, ведзенага плянава ў систематычна ўва ўсіх дзялянках нашага палітычнага і грамадзкага жыцьця як да поўнае перамогі. Гэтыя людзі хацелі-б. змагацца як найбольш "тактычна", разумеючы пад гэтай "тактычнасцю" змаганне толькі абароннага характару, у якім яны жадалі-б. абмежавацца толькі моментамі апраўданымі перад фальшивымі варожымі абвінавачаннямі, а факты, што демаскуюць і кампрамітуюць ворага і гэтым самым абвінавачаюць яго ў вачох грамадзянства, баязліва адсоўваюць на задні плян, а часьцей за ўсё ў імя гэтых "тактычнасці" зусім іх замоўваюць.

Каб лепей усъведаміць сабе недастатковасць, а няредка ў шкоднасьць тэй тактыкі, неабходна глыбей затрымаша над прычынамі, што выклікалі дыверсію і надалі ей сяньняшнюю форму, расшыфраваць матывы яз дзеяння і меты, да якіх юна пасълядоўна імкнецца.

Бяручы наагул, расейская дыверсія сярод беларускага грамадзянства ёсьць зъявішчам абумоўленым гістарычна, выкліканым імперыялістычнымі імкненнямі Масквы ў дачыненіі да беларускага народу. Яна ёсьць тым працесам, які ў нас адбываўся, адбываецца і будзе яшчэ адбывацца датуль, пакуль будзе існаваць факт паняволення Беларусі Масквой ці ходзь-бы навет толькі імкненне да гэтага паняволення. Сваю натуральную базу юна знаходзіць у наяўнасці русафільскіх тэндэнцыяў сярод некаторае часткі нашага грамадзянства, якая да гэтага часу яшчэ гразыне ў ідзялгічнай, ці хопь-бы толькі псыхалагічнай арыентацыі на Маскву. Дзеянне дыверсіі перыядично ўзмацияецца або паслабляеца ў залежнасці ад акалічнасцяў і сілы расейскага наступу, як і становішчы ці нашага супраціўлення і супрацьдаеяньня.

Сяньняшняя асаблівая актыўізация расейскага дыверсіі якраз і тлумачыцца тымі міжнароднымі аботавінамі, у якіх мы сяньня знаходзімся, і непасрэдна выплываючымі з гэтых аботавінаў плянамі расейскіх імперыялістых у дачыненіі да Беларусі.

Увесе сьвет знаходзіцца сяньня на пярэдадні новых выратальных падзеяў, якія павінны грунтоўна зьмяніць міжнародную структуру і ўклад сілаў сілаў у ей. У сувязі з гэтым ужо сяньня будуюцца розныя пляны і гаспадарстваўскія канцепцыі на будучыню, што маюць паўстанец

пасълъ зынічэнныя бальшавізму. Верачы, што новы ваенны жанфлікт, які зь зялезнай пасълядоўнацьцю набліжаецца, кончыцца развалам бальшавізму, паняволеным ім народы імкнунца да распадэлу расейскага імперыі на нацыянальныя гаспадарствы і ў гэтым кірунку мабілізуюць свае сілы. Затое зусім інакш паступаюць расейцы. Яны, ня гледзячы на палітычныя і партыйныя розніцы, сълепа стацца на прынцыпе "едіной і неделімой" расейскай імперыі ў яе сяняшніх межах і ў гэтым кірунку вядуць сваю палітыку.

Калі-ж некаторыя расейскія колы, больш реальна і цывілізата думачыя, лічачы з магчымасцю адлучэння ад будучай Расеі целага раду нерасейскіх народаў, то ніякім аднак чынам не дапускаюць навет думкі аб аддзяленні ад яе Беларусі. Гэтак расейскі публіцысты Г.Фядотаў у вартыкуле "Доля імперыі" /"Новы Журнал" №. 16/ між іншага зазначае, што калі посьле зынічэнныя бальшавізму адпадуць ад Расеі многія народы, то ўсё-ж такі яшчэ многа тэрыторыі астанеца пры Расеі, што загарантуюць ей імперыяльнае палажэнне. Ён піша: "Расея на ўмре; пакуль жыве расейскі народ на сваёй тэрыторыі, гаворыць сваёй мовай. Вялікарасея, ды яшчэ із дадаткам Беларусі /праўдападобна/ і Сібіру /яшчэ на доўга/ ўсё яшчэ будзе звяўляцца вялікім целам, зь вялікім насяленнем, усё яшчэ будзе найвлікшай сярод єўрапейскіх народаў"...

Вось гэта асаблівая "ўвага" расейскіх імперыялістых у дачыненьні да Беларусі, якая, у выпадку навет аддзялення ад Расеі іншых народаў, усё-ж такі павінна - на іхную думку - пры ёй асташца, ёсьць адной із галоўных прычынаў і асаблівага зацікаўлення імі сяняня беларускім пытаньнем. Таму за ўсякую дану яны стараюцца падмацоўваць сяняня гэтых свае прэтэнсіі на Беларусь. Для гэтае далёкасіжнае меты яны і стараюцца рабіць усё тое, как прадставіць у вачох съвету беларускага пытаньне, як нутраную расейскую справу.

Каб дзяяць гэтае меты, неабходна як мага аслабіць беларускі нацыянальны патэнцыял і дынаміку вызвольнага змагання, спрэвакаваць развібіцьцё беларускага нацыянальнага адзінства, выклікаць недавер масаў да свайго палітычнага кіраўніцтва, здзарыентаваць іх, аблазбройць ідэйна - і такім чынам паказаць перад съветам, што мы яшчэ не дараслі да самастойнага нацыянальнага жыцця і гаспадарстваўскай незалежнаці.

Дык вось гэтая, а ня ішчы заданыні реалізујуць расейскія палітычныя дзеянікі за пасярэдніцтвам і пры поімачы группі беларускіх рэнегатаў, перакананых русыфікатараў, як і прадажных палітычных авантуроных, якія сяняня згуртаваліся вакол Астроўскага.

Раптоўная вылазка Астроўскага і ўзначаленне ім усіх русафільскіх і русыфікатарскіх плыняў ёсьць абдуманым і далёкасіжным актам, разылічаным у першую чаргу на падважаньне і дыскредытаци ў Беларускай Народнай Рэспублікі /БНР/ у сувязі з актывізацией і выхадам на легальнае поле дзеянасьці ейных вірхоўных органаў. Бы ўжо сам факт існаванія легальных і законных дзяржаўных органаў БНР, умандатаваных свабодна выяўленай волій беларускага народа, бы і ёсьць для расейскага, у тым ліку і бальшавіцкага імперыялізму вельмі непажаданым і няпрыемным фактам. Дык для змагання з канцепцыяй БНР і бы так раптоўна выпхнуты Астроўскі зь ягоным "Беларускім Цэнтральным Эміграцыйным Прадстаўніцтвам", "абноўленай" ім Беларускай Цэнтральнай Радай і сфабрыкаваным ім-ха на звяздзе ў Эльвангене посудзібеларускім урадам - "калегія". Што гэтае "абноўленне" створанай гітлераўскім акупантам Беларускай Цэнтральнай Рады і пакліканыне ёю "ураду" мае на мэце падважаньне асноў беларускага дзяржаўнасці ў інтарэсах расейскіх імпериалистичных плянавых съветчыць між іншым зацемка ў выдаванай у Аўстріі ўкраінскай газеце "Прамінь", дзе выразна гаворыцца, што Беларуская Цэнтральная Рада і ёйная калегія маюць на мэце пераніць на сябе функцыі БНР. Для нікога ня можа быць сакретам, што такое "пераніцьце

"ФУНКЦЫЙ БНР", калі-б яно, прыкладам, ім удалось, было-б на чым іншым, як кампрамітацый на цэлых сто процентаў беларускага вызвольна-незалежніцкага руху і частковай ліквідацый яго, як такога. Дык ясна, што кіруюць Астроўскім і ягонай прадажнай клікай толькі чужацка-аген-турныя заданыні. Людзі, якія ў сваім серцы мелі-б хоць трохі беларус-кага сумлення і людзкое чеснасці, на такі крок ніклі не важыліся-б.

"Дывэрсы"ная дзеянасць Астроўскага ёсьць глыбака абдуманая, у сваіх дэталях дакладна аблічаная і далёкасцяная ў сваіх метах. Гэтак між іншага для фарсаванья канцэпцыі Астроўскага сярод амерыканскіх палітычных колаў быў высланы нідаўна ў ЗША ягоны ўпаўнамочаны такі-ж самы авантурнік і палітычна скампрамітаваны тып - ведамы др. І. Ерма-чэнка.

Было-б памылкова думатъ, што намаганыні расейскіх імперыяліс-тых спараліжаваць вызвольныя імкненія, нерасейскіх народаў агракічва-юцца толькі да беларусаў. Рабіліся й робяцца яны ў дачыненьні да ўсіх тых народаў, якіх хацела-б праглынуць імперыялістичная Москва. Толькі што адны народы гэты прадэс узмохамага расейскага наступу ўжо пе-ражылі і выйшлі зъ яго пераможнікамі, іншыя, - а да такіх належым і мы - яшчэ толькі перажываюць.

Беларускі народ, які ўжо на раз быў змушаны змагацца з усякага роду агентурнымі наступамі з розных бакоў і заўсёды выходзіў з тако-га змаганыя з бліскучаю перамогаю, таксама і сяньня дасьць належны адпор насладунаі дзеянасці дывэрсантаў і вынясе ім заслужаны суровы і справядлівы прысуд. Факт аднак астаецца фактам, што, на гледзячы на гэта, уся гэтая варожая акцыя прыносіць нам не малую шкоду, асабліва ў сяньняшні наязычайна адказны пэрыяд і ў умовах нашага эміграцыйнага жыцця.

"Дывэрсыйная акцыя, праводжаная афіцыяльна пад фірмай Астроўска-га - ведамага ўслуглівага супрадоўніка з гітлероўскім акупантам на Беларусі, і "абноўленай" ім Беларускай Цэнтральнай Рады, створанай нацыстымі, які дапаможны акупацийны орган, накіравана ў престай лініі на скампрамітаванье беларускага нацыянальна-вызвольнага руху ў вачох дэмакратычнага съвету. І бязумоўна гэтая праступнай мета была-б поў-насцю дасягнутая, калі-б толькі ўдалося Астроўскуму і тым, што ста-яць за ягонымі плячыма, пацягнуць за сабой беларускі эміграцыйны масы і гэткім способам узапраўды ўзначаліць беларускі эміграцыйны рух. Гэтым самым было-б доказана і падтверджана, што беларуская па-літычная эміграцыя апрабуе і апраўдвае апартуністичную палітыку калі-барадці зь нямецкім гітлерызмам, ад чаго якраз як найдалей адгарадж-ваюцца ўсе тыя нацыянальнасці, якія хочаць, каб дэмакратычны съвет з'яўліцца і іх вызнаваў. Бо на гледзячы на тое, што ўзаемадачы-ненія паміж заходнім съветам і бальшавікамі што раз больш псуюцца, то аднак яшчэ й сяньня ваенных праступнікаў судзяць і выдаюць тым-же бальшавіком, у найлепшым выпадку - уважаюць іх за людзей палітычна скампрамітаваных на цэлых сто процентаў.

Дык калі-б, прыкладам, удалося гэтym людзям падпарацаваць бе-ларускае эміграцыйнае жыццё свайму кіраўніцтву, гэтym самым удале-ся-б ім поўнасцю скампрамітаваць беларускі нацыянальна-вызвольны рух, якога тады ніхто з чужнікоў не ўважаў-бы за прыроднае імкнен-не беларускага народа да нацыянальна-палітычнага вызвалення і гаспа-дарстваўскай незалежнасці, але толькі за штучную палітычную інтрыгу чужых агентураў, зацікаўленых у далейшым паняволеніі Беларузі. А гэтага толькі й трэба ўсім тым варожа-чужацкім сілам, што коштам на-жае' няволі хочаць павялічыць сваю магутнасць і будаваць свой добра-быт.

Палітычны разгардыш, які намагаецца ў нашым нутраным жыцці выклікаць Астроўскі, зъяўляецца неспатыканым і недапушчальным зъявіш-

чам сярод народаў, нацыянальна і палітычна дасыпелых. Праўда, такія рэнегаты ёсць авантурыстыя, як Астроўскі, спатыкаюцца і сярод іншых народаў, але там даюць ім безаглядны і рапучы адпор ды безадкладна выкідаюць іх за борт грамадзкага жыцця. Но треба раз назаўсёды здаць сабе справу з таго, што астроўшчына і ўсё нашае зарубежніцтва - гэта не якая-небудзь апазыцыя, што, не згадваючыся з палітычнай або тактычнай ліній кіруючых органаў беларускага эміграцыйнага жыцця, імкненцца да захапленыя ўлады, каб праводзіць у жыццё собскую, на яе пагляд, лепшую праграму дзеяньня. Калі-б гэта было так, то такая апазыцыя, змагаючыся зь непажаданымі ей маментамі дзеянасьці праціўнага кірунку, адначасна цаціла-б і падтрымлівала-б усе яго пазытыўныя вынікі працы, карыснасьць якіх незапярочная. У дадзеным-ха выпадку - уся сутнасьць дзеянасьці гэтага "апазыціі" толькі нэгатыўная, дэструкцыйная і разбуральная. Гэта за тры гады яны зусім не праводзілі і не праводзяць сяньня нацыянальна-грамадзкай і культурна-асветнай працы, не разъвіваюць беларускага выдавецтва, апрача сваіх палемічных пашквіліў, выносячы шумныя байкоты беларускай нацыянальнай прэсы і бессаромнна дамагаючыся ёнага закрыцця, пашыраючы адначасна прэсу расейскую, не выступаюць перад уладамі ў вабароне правоў беларускіх высяленцаў, не імкненцца да супрацоўніцтва зь іншымі нацыянальнасьцямі і пралагавання сярод іх нашай нацыянальнай ідеі, нідзе не праявілі сябе ў акцыі вылучэння беларусаў з чужых лягероў у свае нацыянальныя лягеры і групы. Усю гэту цяжкую і наўдзейчную работу былі змушаныя весьці нашы нацыянальныя незалежніцкія арганізацыі, камітэты і іншыя, якія сяньня аплёўваюцца зарубежнікамі і называюцца імі фікцыямі.

У гэтай сваій нэгатыўнасьці і ненавісці да пазытыўных беларускіх нацыянальных вартасцяў яны дакаціліся навет ужо да таго, што зрывают і топчаць нагамі беларускія съязгі з дарагімі нацыянальнымі эмблемамі, як гэта мела месца падчас скаўцкае ўрачыстасці ў Міхельсдорфе 6.5.1948 г. І не знайшлося сярод усях зарубежніцкага группы ніводнага чалавека, які-бы запратеставаў супраць гэтага ганебнага чыну. Наадварот, - усе яны салідарна выступілі ў вабароне гэтага агіднага паступку, а адгін з зарубежніцкіх часопісаў "Беларуская Воля" / з 4.6.48/ напісаў навет: "Слава і гонар тым беларусам, якія... на да-пусцілі "крызіцкага" съязгу ў беларускую праваслаўную царкву"...

Вось-жа гэты разбуральны і выразна антыбеларускі характар дзеянасьці дывэрсантаў, а асабліва факт, што на быў дагэтуль ей дадзены належны адпор нашым грамадзянствам, моцна падрывае наш аўтарытэт сярод іншых народаў, зь якімі мы супрацоўнічаем і на апініі якіх многа нам залежыць. Усё гэта ня менш падрывае наш агульнанацыянальны аўтарытэт і ў вачох демакратычнага съвету, які бяспречна будзе вырашадь нам будучы лёс. Гэты съвет, а перадусім амерыканцы з'яўляюцца добрымі сацыялдэгамі і заўсёды перад тым, як сформуляваць свой пагляд на дадзеную справу, стараюцца ўсебакова да яе прыгледзіцца, належна і шырака яе вывучыць. Гэта сама і нас сяньня ўважліва вывучаюць амерыканцы, стараюцца шырэй пазнаёміцца з нашай нацыянальнай проблемай, з грамадзкімі якасцямі нашага народа і з узроўнем ягонай палітычнай съпеласці. І паўнэ-ж, увесе гэты хаос і даведзеныя да крайнасьці інтыры, якія намагаюцца съвядома выклікаць сярод нас дывэрсанты, ня зусім дадатнія могуць кінуць на нас съятло. А гэтага толькі ёсць гэта чужацкім імперыялістичным дзеянікам, што ўжо сяньня прыгатаўляюць пляны далейшага паняволення беларускага народу.

Ня менш шкодныя вынікі прыносіць дзеянасьць дывэрсантаў і ў нашым нутраным жыцці. Беларускі народ, заходзячыся пад крыжаваючыя маскоўска-балшавіцкага акупанта, ня мае магчымасці прадаўжаць на Бацькаўшчыне ня толькі палітычнай, але і грамадзкай і нацыянальна-культурнай дзеянасьці і публічна маніфеставаць цягласці нашай нацыянальна-незалежніцкай ідеі. Затое ўся гэта дзеянасьць з'яўляецца магчымай толькі для нашае палітычнай эміграцыі, што заходзіць

АҮТАР З ТАГО СЪВЕТУ

У канды ұрасавіка сёлета папала ў нарын руки брашурас Мікола Шыла - Сябра Рады Беларускай Народной Республікі - "А што далей? /Кароткі нарыс узаемаадносікү отрод эміграцыи/", 1948, Брауншвайг.

Гэтая брашура, абытамчая 20 балонаў рататарнага друку, ад пачатку да канца зъяўляецца абаронай Астроўскага перад робленымі яму грамадаинствам закідамі й абвінавачваньнямі ў зрадніцтве нацыянальных інтересаў беларускага народу, галоўнае перад абвінавачваньнямі, пастаўленымі яму ў "Адозве" БНЦ з 8.2.1948 г.

Нас зусім на цікавіць зъмест гэтай брашуры і зь ім мы не наземрны ўваходзіць у палеміку, бо ўся "самаабарона" Астроўскага, як і выдуманыя ягоныя "заслугі" зъяўляюцца тут абалётымі на перанесучаных і фіксыжных фактах. Затое закранем другі ейны, на менш пікантны бок, які вельмі добра съветчыць аб маральным упадніцтве Астроўскага - гэта тое, што брашура была напісаная не Міколам Шылем, але самым Астроўскім, які для наданья ўражання аб'ектунасці сваей самаабароне і свайму самахвалству, па хуліганску падышыўся пад прозывіча Міколы Шылы, які ў той час быў ужо на тым съвede, а ў найлепшым выпадку, спараліхаваны і бласпрытомны, дажываў апошнія дні.

Вось конкретныя доказы на гэтага:

1. Мікола Шыла памёр 6.4.1948 г. Згодна аўтарытэтнай лекарскай інфармацый, "апошнія калі чатырох месяцаў ён быў цяжка хворы, часамі пры съмерці, а апошнія піць тыдні ў цяжка спараліхаваны". Пераводзячы гэтых факты на календарныя даты, можна ўстанавіць, што "цяжка хворым і часамі пры съмерці" быў Шыла прыблізна ад 6.12.47 г., а "цяжка спараліхаваным" ад 28.2.48 г.

2. Гэтая брашура на 20 балонаў дробнага машыновага пісьма, непрапоўненая гістарычнымі датамі і зусім дробнымі фактамі, як вынікае зь ейнага зъместу, магла быць напісаная ў заполні час "цяжкой хваробы" Шылы і на пачатку "цяжкага спараліхавання". Б.: а. Зъяўляецца яна самаапраўданьнем Астроўскага перад "Адозвай" БНЦ, якая выйшла 8.2.48 г., а II.2.48 г. была выслана ў ангельскую зону. б.: На балоне 10 брашур бысьць палеміка з Но. 4/7 "Бацькаўшчыны" з 15.2.48 г. А, як ведама, "Бацькаўшчына" посьле свайго выхаду даходзіць у ангельскую зону не раней, як за 5-6 днёй, а часамі й пазней. Прыймаючы пад увагу тое, што напісаныя такій брашурас навет для здаровага чалавека вымагала-б на менш калі тыдня часу, съцвярджаю, што яна не магла паўстаць раней, як апошнімі днямі літага ці ў пачатку сакавіка. Да гэтага треба дадаць, што Шыла, будучы яшчэ зусім здаровым, ніколі асаблівымі публічностычнымі здольнасцямі не адзначаўся.

Такім чынам ясна, што гэтую брашуру пісаў на Шыла і хіба-х аб ей ён і не ведаў. Яе мог напісаць толькі Астроўскі, дае прывёў цэлае мноства толькі яму аднаму ведамых аўтабіографічных, часамі зусім дробных дадзеных, ды і сам стыль брашуры і спосаб аргументавання вельмі жыва прыпамінаны пресавыя і вусныя выступлены Астроўскага.

Дык як-же нізка складаецца Астроўскі, калі спасярод жывых якіх-нібудзь публічна афіцыяльна асьмеліўся выступіць у ягонай абароне. Дзе-чеснасць і сумленье Астроўскага, дзе ягоная пашана да памёршага чалавека? І наагул дзе магчымы такі беспрыкладны і агідны факт падышвання над прозывішча сымартнага хворага або і памёршага ўжо чала-

века, каб гэтым самым абараніць і апраўдваць свае цалітычныя злачынствы? Гэта яшчэ адзін доказ таго, што людзі, здольныя на такія подлых ўчынкі ў дачыненіні да аднае асобы, здольныя зьяўляюцца на такія подласці і ў дачыненіні да ўсяго грамадзянства.

+++++

З І М Е С Т

- | | | |
|----|--|--------------|
| 1. | Зварот Беларускага Нацыянальнага Цэнтру /БНЦ/ | |
| | да Беларускай Эміграцыі..... | I - 4 бачына |
| 2. | За перабудову міжнацыянальных узаемадачыненій | |
| | ніч - Язэп Карапеўскі..... | 4 - 8 -" |
| 3. | Хто створыць трэйцю сілу? - Алесь Крыга..... | 9 - 14 -" |
| 4. | Трыццаць год атакі над фальшивымі фірмамі з фальшивымі | |
| | титуламі супраць Беларускай Народнай Рэспублікі | |
| | А. Выка | 15 - 23 -" |
| 5. | Не накідаем, а адкідаем - М. Відук..... | 24 - 27 -" |
| 6. | Пара скончыць з варожай агентурай - С. Крушиніч... | 28 - 32 -" |
| 7. | Аўтар з таго съвету..... | 33 - 34 -" |

?????????ЖОК?????????

=====

Цана асобнага нумару ў Нямеччыне - 5 марак

У іншых краёх - мясцовай валютай згодна афі-

цынага курсу нямецкай маркі.

+++++